ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

“ಜೀವನಾಧಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರದ ವಿನ್ಯಾಸದ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ”

ದಿ ಲೈವಲೀಹುಡ್ ಸ್ಕೂಲ್, 2ನೇ ಮಹಡಿ, 6–3–456/18 & 19, ಎ.ಬಿ.ಎಸ್. ದ್ವಾರಕಾಪುರಿ ಕಾಲೋನಿ, ಎನ್.ಐ.ಎಂ.ಎಸ್ ಪಕ್ಕ
ಪಂಜಗುಟ್ಟ, ಹೈದರಾಬಾದ್ – 500 082

ಪ್ರಕಟಣೆ
ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು,
ಕರ್ನಾಟಕ

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಡಾ॥ (ಶ್ರೀಮತಿ) ಅಮಿತಾ ಪ್ರಸಾದ್
ಮಹಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ರಚಿಸಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರೂರಲ್ ಲೈವ್ಲೀಹುಡ್ ಮಿಷನ್ (ಎನ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ) ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಅದರನ್ವಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಜೀವಿಕಾ– ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನೋಪಾಯ ಸಂವರ್ಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೈಜ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನೋಪಾಯ ಅಭಿಯಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡಜನರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೂಪದ ವೇದಿಕೆಗಳು, ಗುಂಪುಗಳು, ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವು ಎನ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಎನ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ. ಮಾದರಿಯ ಇತರ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಬಡಜನರಿಗೆ ಮಾರು ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಬಂಡವಾಳ ಹಾಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಗುಂಪು ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟದವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅತಿ ಬಡವರು ಮತ್ತು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿರುವ ಜನರ ವಿತ್ತೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸೇರ್ಪಡೆ ಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಎನ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ.ಯೋಜನೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಗೊಳಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಲೈವಲೀಹುಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಇವರಿಂದ 4 ದಿನಗಳ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಕೈಪಿಡಿಯ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ದಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಕೈಪಿಡಿಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲು ಕೋರಿದೆ.

ANSSIRD

ಡಾ॥ (ಶ್ರೀಮತಿ) ಅಮಿತಾ ಪ್ರಸಾದ್
ಮಹಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆ

ಎಸ್.ಎ. ಅಶ್ರಫುಲ್ ಹಸನ್
ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಸ್ವರ್ಣಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು **ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನೋಪಾಯ ಅಭಿಯಾನ (ಕೆ.ಎಸ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ.)** ಎಂದು ಪುನರ್ ರೂಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಂ, ಧಾರವಾಡ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಒಟ್ಟು 20 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಯಶಸ್ವಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ದಿ ಲೈವಲೀಹುಡ್ ಸ್ಕೂಲ್, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಇವರಿಂದ ತರಬೇತಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತರಬೇತಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಕೈಪಿಡಿಯ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೈಪಿಡಿಯ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಮೇಘಲಾ, ಶ್ರೀ ಸಿ.ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಭೀಮಪ್ಪ ಎನ್ ಮಾದರ, ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಡಾ॥ ಕೃಷ್ಣರಾಜು, ಮತ್ತು ಶಿಶು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ, ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ಪ ಜಿ, ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಂ.ಜಯಶೀಲ, ಶ್ರೀ ಚೇತನ್‌ಕುಮಾರ್ ಹಾಗೂ ಎಂ.ಪಿ. ಮಾಸಮಡ್ಡಿ, ಮತ್ತು ಸಮುಥ್ಥಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಶ್ರೀ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಇವರ ಸಹಕಾರವಿದ್ದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಿರಿಯ ಬೆರಳಚ್ಚುಗಾರರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ.ನಾಗರಾಜರಾವ್ ರವರು ಅಂದವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೈಪಿಡಿಯ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಸ್.ಎ. ಅಶ್ರಫುಲ್ ಹಸನ್
ನಿರ್ದೇಶಕರು

ANSSIRD

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿವರ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
01	ಜೀವನಾಧಾರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರದ ಉತ್ತೇಜನ	01–06
02	ಜೀವನಾಧಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳು ಅಥವಾ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು.	07–14
03	ಜೀವನಾಧಾರದ ಚೌಕಟ್ಟು	15–19
04	ಜೀವನಾಧಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ	20–28
05	ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು	29–34
06	ಚಟುವಟಿಕೆ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವುದು	35–37
07	ಆವರ್ತನಾ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	38–48
08	ಬೇಡಿಕೆ ನಿಯಮಗಳ (ಪರಿಸ್ಥಿತಿ) ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆ	49–52
09	ತ್ರಿಕೋನಾಕೃತಿ ರಚನೆ	53–56
10	ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಸರದ ಅನ್ವೇಷನೆ	57–61
11	ಜೀವನಾಧಾರದ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣೆ	62–68

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–1

–: ಜೀವನಾಧಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನ :–

1.1 ಜೀವನಾಧಾರ ಎಂದರೇನು ?

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ "ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು" "ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪಾದನೆ" (ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸ ಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ) "ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೀರಿ" ? ಎಂದು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾದರು ಕೇಳುವುದು "ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀದ್ದಿರಿ" ? ಎಂದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ "ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಗಳಿಸುವುದನ್ನು" ಆದಾಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸ ಬಹುದು. ಹೇಗಾದರೂ ಜೀವನಾಧಾರವು ಆದಾಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹಿಂದೆ/ಜೊತೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

<u>ಜೀವನಾಧಾರವು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತದೆ.</u>

- ಜೀವನಾಧಾರವು ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮತ್ತು / ಅಥವಾ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಜೀವನಾಧಾರವು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. (ಮಾನವ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥ)
- ಜೀವನಾಧಾರವು ಅನುರೂಪದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ (ನಗದು ಮತ್ತು ನಗದಲ್ಲದ)
- ಜೀವನಾಧಾರವು ನಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಆತಂಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಜೀವನಾಧಾರವು ಸ್ವಂತ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದು.
- ಜೀವನಾಧಾರವು ದಿನಗಳೆದಂತೆ ಜೀವನದ ದಾರಿಯಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

> ಬಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 10 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಾರ್ಮಿಕರು ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನಾಧಾರ ಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ

<u>ಆದರ್ಶವಾಗಿ</u>

- ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ.
- ನಿರಂತರವಾದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು
- ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಜೀವನಾಧಾರ ಎನ್ನಬಹುದು

ಜೀವನಾಧಾರವು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉದ್ಯೋಗ ಎನ್ನುವುದು ಜನರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ತೊಡಗಿಸಿರುವ ಜೀವನಾಧಾರದ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ANS SIRD

1.2 ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಯಾಕೆ ಉತ್ತೇಜಿಸ ಬೇಕು ?

ಇಂದು ಜೀವನಾಧಾರವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹೊಸ ಜೀವನಾಧಾರ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾಂತ ಜನರಿಗೆ ನಾವು ನಿದಾನವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸುವುದು, ನೌಕರರನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವುದು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಜಾಗತೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಟ ಸಂಪನ್ಮೂಲಾಧಾರಿತ ಗೊಳಿಸುವುದು. ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಜೀವನಾಧರ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ದುಡಿಯುವ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನೀಡುವುದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ, ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರೀಕನಿಗೂ ಕನಿಷ್ಟ ಜೀವನಾಧಾರ ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಬಡವರಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಮನಗೊಂಡು ಬಡವರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

> ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು ಇನ್ನು 10 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಲಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜೀವನಾಧಾರ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಂದಾಜು ಹೊಂದಿದೆ.

ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಎರಡನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಜೀವನಾಧರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಯಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಧೃಡೀಕರಸಬಹುದು. ಇದು ಬಡವರಿಗೆ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂರನೇ ಹಂತದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

"ಗೋಪುರದ ಕೆಳಹಂತ"ದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವದ 6 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಜನರಲ್ಲಿ 4 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೂಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ಮತ್ತು ವಸತಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನವು ಸ್ಥಿರವಾದ ಆದಾಯವನ್ನು ಧೃಢೀಕರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬಹಳ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ನಾಲ್ಕನೇ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜೀಕಿಯ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಯಾವಾಗ ಜನರಿಗೆ ಹಸಿವು ಆಗುತ್ತದೋ, ಯಾವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನಾಧಾರದ ಆಯ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೋ, ಆಗ ಅವರು ದೌರ್ಜನ್ಯ ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಹೋಗುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು, ಪ್ರಾಯೋಜಕತೆಯೊಂದೇ ಗುರಿಯಾಗಿರುವ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವ-ಆಸಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ, ನಾವು "ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು" ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

"ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಜೀವನಾಧಾರ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ".

ANS SIRD

1.3 ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವನಾಧಾರ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆ ಎಂದರೇ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುವ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಪಾರುಪತ್ಯಗಳಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಮತ್ತು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾ ಜನರಿಗೆ ಜೀವನಾಧಾರ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು (ಅವರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರಾದವನ್ನು ಹೊರೆತುಪಡಿಸಿ).

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾರಪತ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೂ ಸಹಕಾರಿ ವಲಯ, ಸಾಮೂದಾಯಿಕ ವಲಯ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಲಯಗಳು ಕೂಡ ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೆಲವು ಉದಾಹರಹಣೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ :

- ನೀರಾವರಿ ಅಭಿವೃದ್ದಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ನಂತರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡದಾದ 40 ದಶಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಜೀವನಾಧಾರವಾಗಿದೆ.
- 1960 ರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, 40 ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೈತರ ಮತ್ತು ಭೂ ರೈತರ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ತಾಕಲಾಟವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದೆ.
- ಬಡವರಲ್ಲಿ ಸ್ವ–ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ, ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದವತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡಿ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು (ಐ.ಆರ್.ಡಿ.ಪಿ) ಮರು ನಾಮಕರಣಿಗೊಂಡು ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮೀಣಾ ಸ್ವರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಈ ಯೋಜನೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಾಧಾರ ರಾಯಭಾರಿ **(ಎನ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ)** ಆಗಿ ಮರು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವವರನ್ನಾ ಉತ್ತೇಜಿಸಲು, ಕೇಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಶೇಷ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ (ಇ.ಜಿ.ಎಸ್) ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಿ ಆಸ್ತಿ ಪಡೆಯಲು, ಸ್ವ–ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು, ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರಾಯೋಜಿಸಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (ಡಿ.ಪಿ.ಐ.ಪಿ).
- ವಲಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೇತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ನಿಗಮ, ಕೇಂದ್ರೀಯ ರೇಷ್ಮೆ ನಿಗಮ, ತೆಂಗಿನ ನಾರು ನಿಗಮ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ನಿಗಮ ಮತ್ತು ಕೈಮಗ್ಗ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲತೆಯ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಆಯುಕ್ತರುಗಳು.

ANS SIRD

- ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ SEWA, BAIF, MYRADA, AKRSP, PRADAN, RGVN, ಮತ್ತು BASIX ಗಳು ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ–2 ರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದೆ.
- ಸ್ವ–ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘವು (ಎಸ್.ಇ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎ) 750,000 ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯವುಳ್ಳ ಸ್ವ–ಉದ್ಯೋಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ – ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಬಿ.ಎ.ಐ.ಎಫ್) (ಭಾರತೀಯ ಆಗ್ರೋ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಸ್ ಫೌಂಡೇಷನ್) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜೀವನಾಧಾರರು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಜಾನುವಾರು ಮಿಶ್ರ ಜಾತಿ ಪ್ರಾಣಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಗೋಮಾಳ ಅಭಿವೃದ್ದಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- "ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಹ್ಯಾಚರೀಸ್" ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯು ಕೋಳಿಸಾಕಾಣಿಕಾ ವಲಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ದಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಸಮನ್ವಯ ಪರಿಷತ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು, 200,000 ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಥವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರೈತರುಗಳ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ (ಐ.ಎಫ್.ಎಫ್.ಸಿ.ಓ) ಒಂದು. ಇದು ತನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಟಾಟಾ ರಸಾಯನಿಕದ ಕಿಸಾನ್ ಕೇಂದ್ರಗಳು ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೀವನಾಧರ ಮಧ್ಯವರ್ದನೆಗಳೆಂದು, ಕಠಿಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಇತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವುಗಳ ಸರಬರಾಜು ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಅಂತಹವುದರಲ್ಲಿ (ಐ.ಟಿ.ಸಿ) ಕೃಷಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಭಾಗವು ಸೋಯಾಬೀನ್, ಪ್ರಾನ್, ಮತ್ತು ಕಾಫಿಗೆ ಗಳಿಕೆಯ ಜಾಲವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಲೀವರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹಾಲಿನ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಈಥ್‌ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬನ ವರ್ಕಾದಲ್ಲಿ ನೆಸ್ಲೆ, ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಪೆಪ್ಸಿಯವರಿಂದ ಟಮೋಟೋ ಮತ್ತು ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಜೀವನಾಧರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯ್ದೆ (ಎನ್.ಆರ್.ಇ.ಜಿ.ಎ) 2005, ಯೋಜನೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬ್ಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 100 ಮಾನವ ದಿನಗಳ ಕೂಲಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನೀಡಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಜೀವನಾಧಾರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯ್ದೆಯೂ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಆಧಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು, ಈ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ವಿಭಾಗಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದಂತೆ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಕೂಲಿ ಉಧ್ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಜೀವನಾಧಾರದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಅದೇ ವೇಳೆ ಇತರರು ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಜಾಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ANSSIRD

1.4 ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (LPOs)

ಒಂದು ನವೀನ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹೊರಬರುವುದು, ಈ ಗುಂಪಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು "ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು" ಅಥವಾ **ಐಕಥಿ** ಎಂದು ನಮ್ಮಿಂದ ಗುರುತಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಎಲ್.ಪಿ.ಓಗಳು ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವಗೊಳ್ಳುವ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಉತ್ತೇಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ಒಂದು ವಾಣಿಜ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ನಂತರ ಸಾಮೂಹಿಕತೆಯಿಂದ ಸ್ವಂತವಾಗಿಸುವ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ, ಅಥವಾ "ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆ" ಎಂದು, ನೂತನವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾದ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ನೊಂದಾಯಿಸಬಹುದು.

ಎಲ್.ಪಿ.ಓ ಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೇರವೇರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಎಂ.ಎಫ್.ಐ ಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾಧಾರ ಅವಕಾಶಗಳು ಗುರುತಿಸುವುದ, ಪ್ರೇರೆಪಿಸುವುದು, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಬಡವರಿಗೆ ಈ ಅವಕಾಶಗಳ್ನನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರೂಪಿಸುವುದು. ಸಾಲ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಸರಬರಾಜು ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಬಂಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅವರಿಗೆ ಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯನೀತಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಮುಂದಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಸ್ಥರ್ಯಾ ತುಂಬುವುದು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತ್ರೀರ್ಣವಾದ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ

ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿಯು ಕೂಡ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಾಕ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ತಯಾರಿಕಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಯೂ ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸಿದರೂ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಥವಾ ಉಧ್ಯೋಗ ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗಾದರೂ ಲಾಭಗಳಿಸುವುದನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸುವುದರ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಸ್.ವೈ.ಎಫ್.ಎಫ್.ಎಸ್.ಯು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಎಲ್.ಪಿ.ಓ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. "ಕಡಲಿನ ಮೀನುಗಾರರ ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ : ಎಸ್.ಐ.ಎಫ್.ಎಫ್.ಎಸ್‌ನ ಅನುಭವ.

ANS SIRD

ಒಂದು ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ತೇಜನ ಸಂಸ್ಥೆ :– SIFFS ಕೇರಳ

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಮೀನುಗಾರರ ಒಕ್ಕೂಟದ ಸಂಘಗಳು, ತ್ರಿವೇಂಡ್ರಂ. ಇದು ತಮಿಳುನಾಡು ಕೇರಳ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೀನುಗಾರರೂ ಆದ ಕಡಲಿನ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಬಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ , ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ SIFFS ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಾಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗೊಂಡು, ಈಗಾಗಲೇ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಉಳಿತಾಯದ ಸುತ್ತುನಿಧಿಯಿಂದ ಸಾಲ ನೀಡುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ ಸಾಲ ನೀಡುವ ವಿಧಾನಗಳು ಅವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮೀನುಗಾರರ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ–ಪಕ್ಕದಿಂದ ದೃಢೀಕರಣ ಆಗ್ರಾಹ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. SIFFS ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಲ ಯೋಜನೆಯ ಜಾಲವು (SIFFS ಜಿಲ್ಲಾ ಒಕ್ಕೂಟ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘವು) ಮೀನುಗಾರರ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ಹೊಸದು ಮಾಡುವುದು, ರಿಪೇರಿ ಮತ್ತು ಜೋಡಣೆ, ಮೀನು ಮಾರಾಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ (ಮೀನು ಮಾರಾಟ, ಮೀನು ಸಂಸ್ಕರಣೆ), ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲ ಉದ್ಯೋಗ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಬಳಕೆ ಸಾಲ (ಹಬ್ಬಗಳು, ವಿವಾಹ, ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಾಲ ಮರಳಿ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ).

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–2

ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವವರಿಗೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿದೆ.

1. ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೇ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಪರಿಣಾಮಬೀರುತ್ತವೆ. ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರುಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ, ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಸಲು ಸಹಕಾರ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ , ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಅಂಶಗಳು ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಾಗ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

2. ಬಡಜನರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಜೀವನೋಪಾಯಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಈವರೆಗೆ ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಈ ಅಂಶವು ಸಾಬೀತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಭಿಜಿತ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಎಸ್ತರ್ ಡುಫ್ಲೋ ರವರು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ 03 ಸದಸ್ರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಕುಟುಂಬವು 07 ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬಡಜನರು/ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಿಂದ ಹುಡುಕುವ ಮೂಲಕ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರ ಬಹುದು.

ಬಹು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಒಂದು ಕುಟುಂಬವು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಣದ ಹರಿವು ಹಾಗೂ ನಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗುವ ಸಾಧ್ತೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು /ಪಡೆಯದೆಯೂ ಸಹ , ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸ್ಪಷ್ಟ ದಾರಿ ಕಾನದೇ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ 9ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ) ಉತ್ತಮ ಸಮತೋಲನ ಸಾಧಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರ ಜೀವನದ ಯಾವುದೇ ಒಂದುಮೂಲಾಧರವಾಗಿರುವ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವನಾಧಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಪಾಯಕ್ಕೀಡುಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

3. ಬಡಜನರು ಉತ್ಪಾದಕರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಹಕರಾಗಿರುತ್ತರೆ.

ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೊಸ ವಿಧಾನಹುಡುಕುತ್ತವೆಯೇಹೊರತು ಸದರಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಡಕುಟುಂಬಗಳು

ANSSIRD

ಉತ್ಪಾದಕರಾದ್ದರಿಂದ ಕುಟುಂಬ ದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಪಾದನೆ , ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವಾಗ ಕುಟುಂಬಗಳ ಬಳಕೆಗಳ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉತ್ತನ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅಗತ್ಯ ಬಂಡವಾಳ ತೊಡಗಿಸುವುದರ ಮೇಲೆಆಗುವ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬಗಳ ದಿನನಿತ್ಯದ ಉಪಯೋಗದ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬಡಕುಟುಂಬಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಸ್ತುಗಳ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು.

4. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಉತ್ತಮ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಲಾಭತರಬಲ್ಲವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಕೈಗೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಈ ಉತ್ತಮ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬೇರೊಂದೆಡೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

5. ಕೌಶಲ್ಯ, ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬಡಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನೋಪಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬಡವರಿಗಾಗಿ, ನುರಿತ ತಜ್ಞರಿಗಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯ, ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ತಜ್ಞರು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸುವ ಹಾಗೂಇದರ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಿಕೆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿದೆ.

- ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ತೆಯು ಸಮುದಾಯದ ಕೌಶಲ್ಯ ಹಾಗು ತಜ್ಞರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಸಂವಹನಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೋಮದಿರಬೇಕು.
- ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗ ತಜ್ಞರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾಗುವಂತಹ ಸರಳ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಬೇಕು.
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
- ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಯೂ ಸಹ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ANS SIRD

6. ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ದೊಡಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗಳಬಗ್ಗೆ ಗೊಂದಲವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವುದು.

ಬಡ ಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಅತಿ ಜಟಿಲತೆಯೆಂದರೆ ಯಾವ ಯೋಜನೆ ಚಿಕ್ಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಉದಾ: ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಸೇವಾ ವಲಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೊಸ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಅವರ ಜೀವನೋಪಯವನ್ನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವಗ ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಮಾಜದ ಅಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸದೆ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಕಾಪಾಡ ಬಹುದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕಾಗಿದೆ.

7. ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ತಲುಪುವವರೆಗೂ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲು ಸಹಕಾರ ನೀಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಬಡಜನರು ಉಪಯುಕ್ತತಾ ಸರಪಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪಾತ್ರ ಉತ್ಪಾದಕರು , ಸಂಸ್ಕರಿಸುವವರು, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೀಂತ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಡಜನರು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಲಾಭಗಳಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಸರಪಳಿಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ ಹಂತದಲ್ಲಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಉದಾ: ರಫ್ತು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ, ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ರೈತ ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿರುವವರೆಗೂ ರೈತರು ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಲ್ಲಿ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭದ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ಅಥವಾ ಸಮರ್ಥ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಠಿಕೋನದಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತತಾ ಸರಪಳಿಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಏಜೆನ್ಸಿಯು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗಿದೆ.

8. ಸಮುದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಏಜೆನ್ಸಿಯು ಸಮುದಾಯಿಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಮುದಾಯಿಕ ವಿಧಾನಗಳು ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವಾಗ ಸಮುದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಉಪಯುಕ್ತತಾ ಸರಪಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳೇ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ANSSIRD

9. ಬಡಜನರಿಗೆ ಸೇವಾ ದೊರಕಿಸುವಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಾಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಬಡಜನರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಡಜನರಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸೇವೆಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯ ಸಿಗುವಂತಾಗಲು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಲು ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ತಜ್ಞರು ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ವೆಚ್ಚ ಭರಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

10. ಬಡಜನರ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಜಡಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ನಲುಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಲಾಭ ಅಥವಾ ನಷ್ಟ ಎರಡನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡದೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗಾದಾಯೋತ್ಪನ್ನದ ಜೊತೆಗೆ ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಜೀವನದ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ವಿಧಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಜವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲಿಗೆ ಬಡಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳು ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ನಂತರ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

11. ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸುದಕ್ಕಿಂತ ಉದ್ಯಮಶೀಲತಾ ಮನೋಭಾವನೆ ಬೆಳೆಸುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗಿಂತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆಯ ಲಭ್ಯತೆ ದುಸ್ತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಾಗ ಉದ್ಯಮಶೀಲತಾ ಮನೋಭಾವನೆ ಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಲಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸದಾಕಾಲ ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. **" ಉದ್ಯಮಶೀಲತಾ ಮನೋಭಾವನೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಷ್ಟೇ".**

12. ಮೆಟಾ ಫಿಶ್ ಕೌಶಲ್ಯ ತುಂಬಾ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು.

ಚೀನೀ ಪದೋಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ **"ಮೀನನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೀನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಲಿಸು"** ಈ ಪದೋಕ್ತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂದೇಶ ಎನಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಉದಾ: ಮೀನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಲಿಸುವುದು ಉಪಯೋಗಗವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆರೆ ಕೊಳ ಮತ್ತು ಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಕೌಶಲ್ಯ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ANS SIRD

ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಮೊದಲಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಲುಪುವ ಬಗ್ಗೆ, ಪರ್ಯಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪಿಸುವಂತೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

2.2 ಪ್ರಮುಖ ಜೀವನಾಧರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುವುದು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರುಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂಲಕ ಉತ್ಪಾದಕರುತಮ್ಮ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅ) ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು:-

ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ಉದಾ: ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಸುವುದು, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಕೈಮಗ್ಗದ ವಸ್ತುಗಳು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ವಿನ್ಯಾಸದ ಬಳಕೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಹಡಗುಗಳ ಬಳಕೆ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಸಲು ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು,ವಸ್ತುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಅವಲಂಬಿಸಿರು ತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು

- ಉತ್ತಮ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ಉತ್ತಮ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು.
- ಉತ್ತಮತರಬೇತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು
- ಉತ್ತಮ ಬೀಜಗಳ ಪೂರೈಕೆ
- ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಸಾಧನಗಳೆಂದರೆ: ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು, ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಬ್ಸಿಡಿ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವುದು.

ಆ) ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬೆಲೆ ಲಭ್ಯತೆ:-

ಉತ್ಪಾದಕರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬೆಲೆಯ ಅರಿವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳನ್ನು ಅಲವಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ANS SIRD

- ✓ ಸ್ಥಳಿಯವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ✓ ರೈತರು ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಬದಲು ದೊಡ್ಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಮಾರಿದಾಗ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಬದಲಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಣ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಮಾರುವ ಮೂಲಕ
- ✓ ನಿಗದಿತ ಗುತ್ತಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ
- ✓ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಪಡೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ✓ ಉತ್ಪಾದನಾ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಹ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

  ಉದಾ: ಹಲವಾರು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಗುತ್ತಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಹಾಗೂ ಕಂಪೆನಿಗಳಿಗೆ ತಾವು ಬಯಸಿದ ಗುಣ ಮಟ್ಟದ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಇ) ಅನಗತ್ಯ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು.:-

ಅನಗತ್ಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು ಸಹ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.ಲಭ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉದಾ: ಸಮಗ್ರ ಕೀಟಬಾಧೆ ನಿವಾರಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟ ನಾಶಕಗಳ ಅನಗತ್ಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳಿಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರ ಮೇಲಿನ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಈ) ಉತ್ತಮ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು/ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು.- ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಎರಡು ವಿಧಾನಗಳಿವೆ.

1) **ಭೌತಿಕ ವಿಧಾನಗಳು:** ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ದತಿ, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತನೆ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ದತಿ ಬಳಸುವಿಕೆ, ಸಮಗ್ರ ಕೀಟಬಾಧೆ ನಿವಾರಣೆಯ
   ವಿಧಾನಗಳ ಅಳವಡಿಸುವಿಕೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆ, ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲೆ , ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ,ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾರ್ಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಿದ್ಯುದೀಕರಣ, ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸೂಕ್ತ ರೈಲ್ವೆ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಂಚೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

2) **ಆರ್ಥಿಕ ವಿಧಾನಗಳು:** ಸುರಕ್ಷತೆ ಒದಗಿಸುವುದು, ಗುತ್ತಿಗೆ ಬೇಸಾಯಪದ್ದತಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು,ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು,

ANSSIRD

ಉ) ವಿವಿಧ ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.:-

ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಲವಾರು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಸುಧಾರಿತ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಜೊತೆಗೆ ಕೋಳಿಸಾಕಾಣಿಕೆ ಸಹ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ನಿಗದಿತ ಸ್ಥಿರ ಆದಾಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದಾ: ಜಮೀನು ರಹಿತರು ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಂತದ ಬಳಕೆ ಅಥವಾ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅಗತ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಕೆಲ ತಿಂಗಳು ಬೇರೆಡೆ ವಲಸೆ ಹೋಗೆ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿ ಅರೆಕಾಲಿಕ ಮಾಡಬಹುದು. ಮನೆಯ ಹಿಂಭಗದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವುದು, ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಯ ಹಸು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಬಡವರ್ಗದ ಜೀವನೋಪಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಲಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಲಭ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಆಧರಿತ ಸಹಕಾರ ನೀಡಲು ಅಗತ್ಯ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಊ) ಅನಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು:-

ಬಡಕುಟುಂಬಗಳ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅನಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ.

ಉದಾ: ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನ್ಯೂನ್ಯ ಪೋಷಣೆ, ಉತ್ತಮ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ವಸತಿ , ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಅಲಭ್ಯತೆ, ಶೌಚಾಲಯ ಬಳಸದಿರುವುದು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಚ್ಚತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷತೆ, ಸಣ್ಣ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಬರುವಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ, ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಉದಾ; ಯಶಸ್ವಿನಿ, ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಮಾಡುವ ಖರ್ಚುಗಳು, ಉದಾ: ಮದುವೆ, ಸಮಾರಂಭಗಳು, ತಿಥಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಗಾಗಿ ದುಂದು ವೆಚ್ಚ, ಹಾಗೂ ಅನಗತು ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಮಿತಿಗೊಳಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮದ್ಯಪಾನ ಸೇವನೆ ಬಡಕುಟುಂಬಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನಗತ್ಯ ಖರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.ಹಾಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ/ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮದ್ಯಪಾನ ನ್ನಿಷೇಧ ಹಾಗೂ ಮದ್ಯವ್ಯಸನಿಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಲಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ANS SIRD

ಉತ್ತಮ ಸ್ವಚ್ಚತೆ, ನೀರು ಹಾಗೂ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಲಭ್ಯತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತವಾದ ಖರ್ಚುಗಳು, ಮದ್ಯಪಾನ ಸೇವನೆನಿಷೇಧಗಳ ಗಮನಾರ್ಹ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಅನಗತ್ಯ ಖರ್ಚುಗಳ ತಗ್ಗುವಿಕೆ, ಈ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಆಹಾರ , ವಸತಿ ,ಬಟ್ಟೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶೇ.30 ರಿಂದ ಶೇ.50 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣಕಾಸು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾವುದೇ ವಿಧಾನದಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೂತ್ರ

1) ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ :

ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ = ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣ * ಉತ್ಪನ್ನದ ಬೆಲೆ – ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ + ನಷ್ಟ

ಉದಾ: ಒಬ್ಬ ಒಣ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರೈತ 4 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ಗಳ ಧಾನ್ಯ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿ ಕ್ವಿಂಟಾಲಿಗೆ ರೂ1,100/– ರಂತೆ ಒಟ್ಟು 4,400/– ಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಅತನ ಒಟ್ಟು ಆದಾಯವಲ್ಲ. ಈ ಧಾನ್ಯ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಆತನಿಗೆ 10 ಕೆಜಿ., ಬೀಜ ಪ್ರತಿ ಕೆಜಿಗೆ, ರೂ 20/–,ಒಂದು ಲೋಡು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ರೂ.450/–ರಂತೆ ಹಾಗೂ ಜಮೀನಿನ ಲೀಸ್ ಬಾಡಿಗೆಗಾಗಿ ರೂ.1,000/– ರಂತೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ .
ಆಗ ಆತನ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ರೂ.2,750/– ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

2) ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರದ ಬಡ ಕಾಮಿಕ ತನ್ನ ಶ್ರದ ಬದಲಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಕೂಲಿಯ ಆದಾಯದ ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸಿದರೆ:

180 ದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗ *ರೂ.40/– ಪ್ರತಿದಿನದ ಕೂಲಿ– ತನ್ನ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕತೆಯ ಖರ್ಚು ರೂ.5,000/– = ರೂ.2,200/– ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವಾಗ ನಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿಳಿಕೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬರಿದಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸೂತ್ರ:

1) ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
2) ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಲಭ್ಯತೆ
3) ಉಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆ
4) ಅನಗತ್ಯ ಖರ್ಚು ಇಳಿಕೆ
5) ಅನಗತ್ಯ ನಷ್ಟ ಇಳಿಕೆ.

ANSSIRD

ಅಧ್ಯಾಯ –3

ಜೀವನಾಧಾರದ ಚೌಕಟ್ಟು.
ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯನಕ್ಷೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆ ಬೇಕು ?

–––

ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನಾಧರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮದ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸಬಯಸುವ ಉತ್ತೇಜನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪುವ ಮೊದಲು ಅಥವಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದು. ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮಾದರಿಯು ವಿಫಲವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದ್ದು, ಜೀವನಾಧರದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವನಾಧರದ ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಕ್ರಮವಾದ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಯು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಾಧರದ ಚೌಕಟ್ಟು ಅದರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯೋಜಿತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ವಿಶೇಷಿತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಜೀವನಾಧರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವೈಫಲ್ಯದ ಕಾರಣಗಳು ಊಹಿಸಿದ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಯೋಜಿತವಲ್ಲದ ಅಂಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯಚರಿತ ಹಾಗೂ ಅಕಲ್ಪಿತ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಯಶಸ್ವಿಗಳು ಅವಕಾಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ ಇದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಿಧಾನದ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಶಿತ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಮತ್ತು ನಿಬಂದನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಉಪಕರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

3.1 ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ನಿರಂತರ ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು:–

ರಾಬರ್ಟ್ ಚೇಂಬರ್ಸ್ ಮತ್ತು ನಾರ್ಡನ್ ಕಾಸ್ಟೆ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ನಿರಂತರ ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು (ಜಿ ರು) ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನಾಧರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಅಂಶಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಜೀವನಾಧರದ ಮೇಲೆ ಹಾಲಿ ಅಸ್ಥಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಚಟುವಟಕೆಗಳ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಅಳತೆಗೋಲಾಗಿ "ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು" ಒಂದು ಉಪಕರಣವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

1. ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ತಪಸೀಲು ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಭಂಧಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ
2. ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಸಳೆಯುತ್ತದೆ.
3. ಜೀವನಾಧರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ನಡುವಿನ ಬಹುಮುಖ ಸಂವಹನಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ನೈಜ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಜನರನ್ನು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಕೇಂದೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವು ಅವಲಂಬಿತ ಕುಟುಂಬಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ

ANSIRD

ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜೀವನಾಧರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ನಡುವಿನ ಸಂಭಂಧಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಕತೆ ರಚನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಜೀವನಾಧರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

<u>ನಿರಂತರ ಜೀವನಾಧರದ ಚೌಕಟ್ಟು ರಾಬರ್ಟ್ ಚೆಮಬರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಾರ್ಡನ್ ಖಾನ್‌ವೆ (1991)</u>

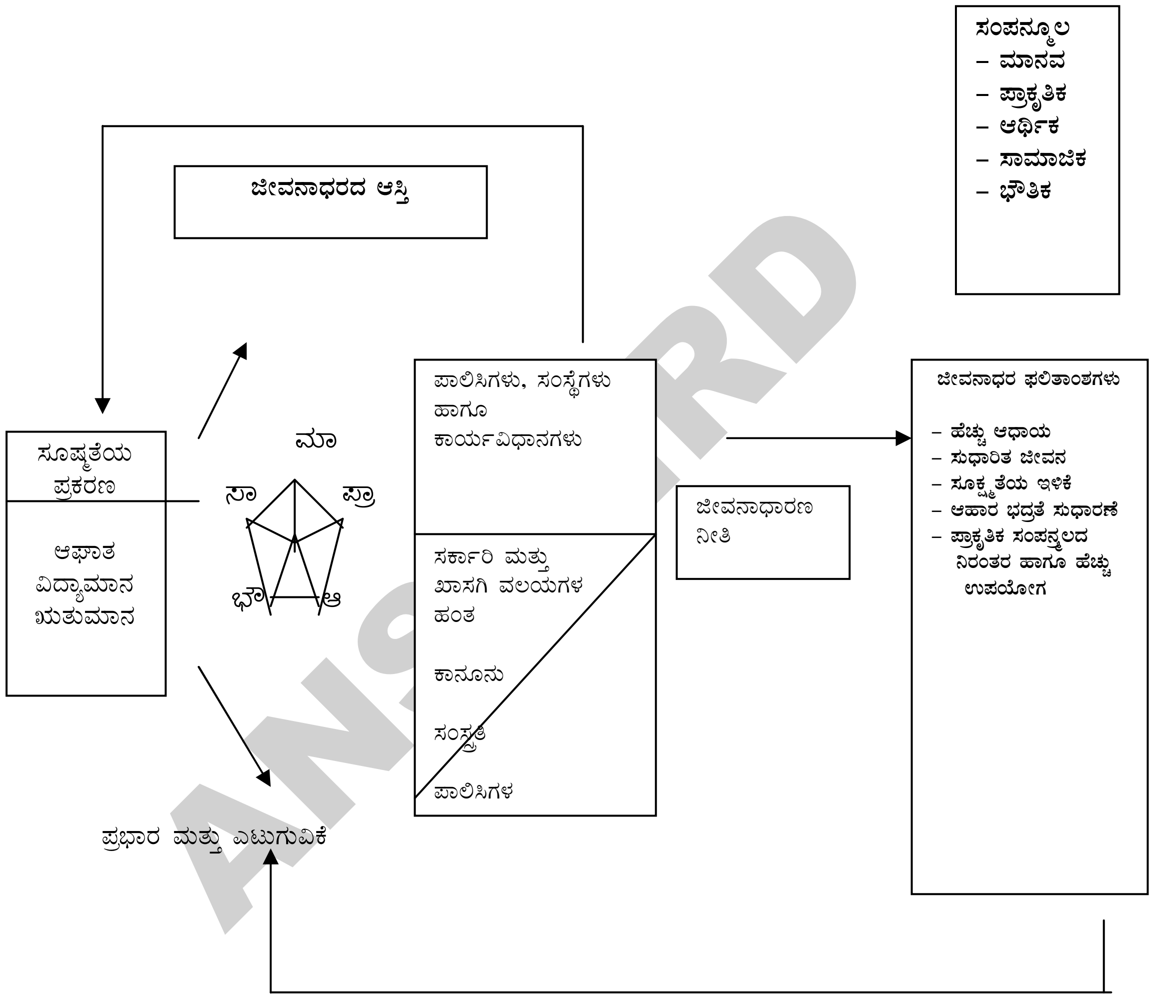

ಚಿತ್ರ–1

3.2:– ಒಂಭತ್ತು ಮಂಡಲ:– ಎಸ್.ಡಿ.ಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು:–

ಎಸ್.ಡಿ.ಸಿ ಯು ಒಂಭತ್ತು ಮಂಡಲಗಳ ಜೀವನಾಧರದ ಚೌಕಟ್ಟು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಸತಿ ರೂಪಾಲಂಕಾರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಜೀವನಾಧರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತ ತಳಪಾಯ ಭೌತಿಕ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆ ಹಂತ ರೂಪಾಲಂಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಮೂರು ಕೋಣೆಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದ ಕೋಣೆಯು ಕುಟುಂಬದ ಕೋಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೋಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಣೆಯು ನವಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸದ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಯು ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗುತ್ತದೆ.

1. ಸಾಮೂಹಿಕ/ ಸಾಂಘಿಕ ನವಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸ
2. ಕೌಟುಂಬಿಕ ನವಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸ
3. ವೈಯಕ್ತಿಕ ನವಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸ

9 ಮಂಡಲ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಾಧರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು

ಮನೆ ಜೀವನಾಧಾರದ ಸಂಕೇತ

ಗ್ರಾಮೀಣಾ ಜೀವನಾಧರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

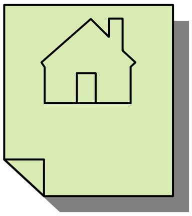

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪುನರ್‌ಮನನ ಶಕ್ತಿ ಉ: ಹೆಬ್ಬಯಾಕೆ	ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪುನರ್‌ಮನನ ಶಕ್ತಿ ಉ: ಜಾತಿ, ಪೂರ್ವಜರು	ಸಾಮೂಹಿಕ ಪುನರ್ ಮನನ ಶಕ್ತಿ ಉ:ದರ್ಮ, ಪಾರಂಪರೆ
ಅಂತರಿಕ ಮಾನವ ಕೊಠಡಿ. ಉ : ನಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವಾರ್ತ	ಕುಟುಂಬದ ಕೊಠಡಿ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳು	ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕೊಠಡಿ ಉ: ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
ಭಾವನಾತ್ಮಕ ತಳ ಉ: ಅಕ್ಕರೆ, ಪ್ರೀತಿ	ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆ ತಳಪಾಯ ಉ: ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಅನುಭವ ಕೌಶಲ್ಯ	ಬೌತಿಕ ತಳಪಾಯ ಉ:ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಆಸ್ತಿ

೯ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳ ಮಂಡಲ

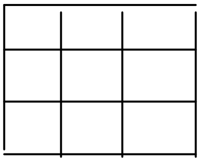

"ಗೃಹ ನಿರ್ವಹಣೆ" ಅಂದರೆ ಸುಸೂತ್ರ ವಾಗಿ ಗೃಹ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಗ್ರಹಿಕೆಯೇ ಸುಸೂತ್ರ ವಾದ ಜೀವಾನಾಧಾರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ

ವಿಶ್ವ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪ್ರಚಲಿತ ಚಿಹ್ನೆ

ಚಿತ್ರ–2

ANSIPRD

3.3 ಕೇರ್ (care) ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು :–

ಕೇರ್ ವಿನ್ಯಾಸ ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ದಾಗಿ ಇದು ಕೇರ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉದಾ:– ಈ ಚಿತ್ರದ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಚಲಿತ ಪರಿಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ವೃದ್ದಿಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧತೆಯ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವಿಭಾಗೀಯ/ ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿನ್ಯಾಸವಾಗಿ ಜನವರಿ 2000ರಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲಾಯಿತು.

ಇದನ್ನು ವಿಭಾಗೀಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯ ತಯಾರಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ವಿನ್ಯಾಸದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಛೇರಿಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ/ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಈ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಚೌಕಟ್ಟನ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಎರಡನೆ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಕೇರ್ ಇದನ್ನು ಜೀವನಾಧರ ಭದ್ರತೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನಡಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇದೊಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಗತ್ಯಬಿರುವ ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಹ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಪಾಲುದಾರಿಕೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಶಕ್ತೀಕರಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಚಿತ್ರದ ಎರಡನೇ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಭಾಗಶಃ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೆ ಆದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1999ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಸೆನ್ಸೆಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಗಾರದಲ್ಲಿ ಕೇರ್ ಸಂಸ್ಥೆ ವತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ವೈವಿದ್ಯಮಯವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ದುರ್ಬಿನುಗಳು ಜೀವನಾಧರ, ಮಾನವ ಹಕ್ಕು, ಅವಲಂಬಿತ ಗುಂಪು ಮತ್ತು ಪಾಲಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಚೌಕಟ್ಟಿನಡಿ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧರದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಯವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಮ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಾಂಘಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಂಯೋಜನೆ, ಕೇಂದ್ರಿಕೃತ ರಣ ನೀತಿ, ಸಮಂಜಸ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತ ಆಚರಣೆಯಂತಹ ಉತ್ತಮ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ವಿವಿಧ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅಸಮ್ಮತಿಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಸಹ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಅವಲಂಬಿತ ಗುಂಪುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜೀವನಾಧರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬಹುದು.

ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮೂರು ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಯೋಜನೆಯು ಅನುಮೋದನೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಧಾತುಗಳ ನಡುವೆ ಎಳೆದಾಟ/ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಣನೀತಿ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚರ್ಚಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳು:–

1. **ಜೀವನಾಧರದ ತಿರಳು ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಯಾವುದು ?**
2. ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಉತ್ತೇಜನಪಡಿಸಲು ಹಾಗೂ ಬಲಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುದು ?

ANSSIRD

3.4 ಜೀವನಾಧರ ಚೌಕಟ್ಟು (BASICS):

ಜೀವನಾಧರದ ಪ್ರೇತ್ಸಾಹದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಇದು ಸೂಕ್ತವಾದ ವ್ಮದ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಧರ್ಭಕ್ಕನುವಾಗಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಜೀವನಾಧರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಾಧರವು ಅನೇಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾವಾಗಲು ಒಂದು ಸಂಧರ್ಭಕ್ಕನುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕರಣಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಅಂತರಿಕ ಪ್ರಕರಣಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು 1990ರಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಫೋರ್ಟರ್ ರವರು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಡೈಮಂಡ್ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ 2 ಅಚಿತರಿಕ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವು ಜೀವನಾಧರದ ವ್ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಕತೆಯನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧರ ಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕಾದ ಕುಟುಂಬಗಳು.

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–4

ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆ

ಜೀವನಾಧಾರ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆ ರೂಪಿಸುವ ಆಯ್ಕೆಗಳು

ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಅಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಪಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ ಸ್ವರೂಪ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವ ಮುಖೇನ ಅದು ಜೀವನಾಧಾರ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

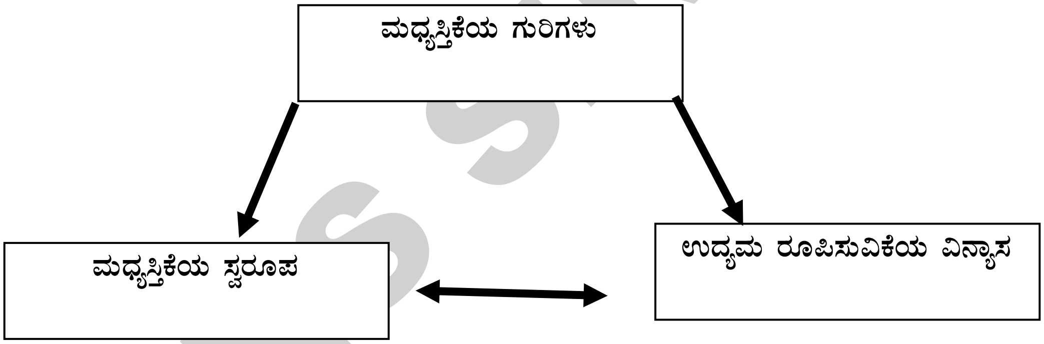

ಜೀವನ ನಿರೂಪಣೆ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಮೂರು ಸಾಧನಗಳು

4.1 ಗುರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು:–

ಜೀವನಾಧಾರ ಗುರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದರೆ.

- ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ
- ಉತ್ಪಾದನೆಗಳ ಉತ್ಪನ್ನ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ
- ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಶ್ರಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು/ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ನಷ್ಟ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.

ANS SIRD

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿಯಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ತೆ ಇರಬೇಕು. ಆಗ ಗುರಿಯ/ ವಸ್ತುವಿನ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರವು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೋಸ್ಕರ ರಸಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವ್ಯವಸಾಯದ ಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ರಿಯಾಯಿತಿ ದರದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿಯ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಗಳೆಂದರೆ ಂಒಗಾಐ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ಮುಖೇನ ಹಾಲಿನ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕರಕುಶಲ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿಗಮಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಖೇನ ಸಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ ಕರಕುಶಲ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕರ ಹಿತ ಕಾಯುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿವಿದ್ದೋದ್ದೇಶ ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಖೇನ [LAMPS] ಮುಖೇನ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಾಲ ಮತ್ತಿತರೆ ಒದಗಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಇತರೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಂದರೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಹ ಸಂಘಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸೇರಿಸುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಹಂಚುವಿಕೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುವ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ಪಾದಕರುಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಖೇನ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೊಬೈಲ್ ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಆದರ್ಶ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘಗಳು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಲವಾರು ರೈತ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮುಲ್ಕನೂರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಶ್ರೀಧರ್‌ಪುರ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಇದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು..

ಉತ್ಪಾದಕರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ಪಾದಕರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಗ್ಗೂಡಿ, ಉತ್ಪಾದಕರುಗಳ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಂಪನಿಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಇನ್ನಿತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಹೂಡಿಕೆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ಮುಖೇನ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ಪರ್ದೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು

ANS SIRD

ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಕೆ/ಇಳಿಕೆಗಳ ನಷ್ಟಗಳಿಂದ ಹೊರ ಬರುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೋರ್ ರವರು ಶ್ರೀನಿಕೇತನ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮುಖೇನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ವಿನ್ಯಾಸದ ನೇಯ್ಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವ ನುರಿತ ನೈಪುಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಉತ್ಪಾದಕರುಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಅವರ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇ ಆಗಿದೆ..

ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮುಖೇನ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅವರ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಏರಿಳಿತ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು BASIX, SEWA ಮುಂತಾದ ವಿಮೆ ಕಂಪನಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಖಾಸಗಿ ವಿಮೆ ಕಂಪನಿಗಳು ಸಹ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ, ವಿಮಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೇವಲ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಿ ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಮುಖೇನ ರೋಗ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಹುದು, ಸರಿಯಾದ ಮಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಖೇನ ರೈತರಿಗೆ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೆಳೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳೆಗಳಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಈ ಪಟ್ಟಿ ಸಂಘಟನೆಗಳು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ANS SIRD

4.2 ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ:–

ಈ ಜೀವನ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿವೆ.

- ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ/ನಿಪುಣತೆ
- ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ವಲಯ
- ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರ/ಮೂಲ
- ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಸಾಧನ

ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ನಿಪುಣತೆ:–

ಜನರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಗಳಿವೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ

Spatial Intervention :– ನೀರಾವರಿ ಅಥವಾ ಜಲ ಮೂಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

Segmental Intervention:-

ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಹಾಯ ಅಥವಾ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದಂತವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವಂತಹದ್ದು.

ವಲಯ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಗಳು:–

ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪ ವಲಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.

ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮೂರು ವಿಬಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಜೀವನಕ್ರಮದ ವಿವಿದ ಹಂತಗಳು:–

- **ಪೈಲಾಟ್ ಹಂತ**:– ಒಂದು ಹೊಸ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ನಂತರ ಅದು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು/ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.
- **ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಂತ**:– ಪೈಲಾಟ್ ಹಂತದ ಯಶಸ್ವಿಯ ನಂತರ ಒಂದು ಮಾಧರಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿ ಇದರಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
- **ಅಳತೆ/ಮಾಪನದ/ಪುನರ್ ಕರಿಸುವ ಹಂತ**:– ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಂತದ ನಂತರ ಇದರ ಮಾದರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸರಿಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ವಲಯ:–

ಈ ವಲಯವು ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಇದರ ಸಂಘಟನೆಗಳಾದ (LPOs) ಆಯ್ಕೆ ಆದಾರಿತವಾದ ಬೇಡಿಕೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಆಯ್ಕೆಗಳಿವೆ :–

LPOಗಳು ಈಗಿರುವ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು ಉದಾಹರಣೆಗೆ SIFFS ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ/ಯಾಂತ್ರಿಕ ದೋಣಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. LPO ಗಳು ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಹೊಸ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು

ಉದಾಹರಣೆಗೆ **MYRADA** ವು ಟೈಟಾನ್ ವಾಚ್ ನೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನ ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ.

ANS SIRD

ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಅಂಶ:–

ಈ ವಲಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಐಕಔ ಗಳು ಡೈರಿ –ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ಉಪವಲಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪುಡಿ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು, ಹಾಲನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಸೆಯುವುದು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು ಸಹ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದರ ವಿಶೇಷವಾದ ಕ್ರಮ ವೆಂದರೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮೂಲಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ ಮೂಲಕ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸರಕುಗಳು ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. LPO ಗಳು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯ ವರ್ಧಿತವಾದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತೆ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ LPO ಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಅದು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:– ಕ್ರಿಬ್ಕೊ ಕಂಪನಿಯವರು ರೈತರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

PRADAN ವನ್ನು ಪೌಲ್ಟ್ರಿ/ಕೋಳಿಸಾಕಾಣಿಕೆ ಬೇಕಾದಂತಹ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಇದರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. SIFFS ಇದು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವರಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗು ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಯ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉತ್ಪಾದನೆಗಿಂತ ಮುಂಚೆ /ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾ ಶೀಲರಾಗಿರಬೇಕು.

ಉದಾ:–ಗೆ PRADAN ಪೌಲ್ಟ್ರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಳಂತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು:–

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾದಿಸಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

a) **ತಾಂತ್ರಿಕತೆ** :– SIFFS ಯಾಂತ್ರಿಕ ದೋಣಿಯವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿರುವುದು ಮೀನುಗಾರರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಇವರು ಸ್ಪರ್ಧಾ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

b) ***ತರಬೇತಿ:***– ತರಬೇತಿಯು ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಹುಡುಗಿಯರು ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು MEADOW, MYRADA ದಂತಹ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಗುರುತರವಾದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅವರು ಟೈಟಾನ್ ನೊಂದಿಗಿನ ಸಹಯೋಗವೇ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

c) **ಮಾರುಕಟ್ಟೆ:**– ಜನಾರ್ಥ್ NDDB ಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ANS SIRD

d) **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು:–** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೀದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವು ಸ್ಥಳೀಯ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಕ್ಕೋತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧ್ಯ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

e) **ಧರಣಿ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಥೀಯೇಟರ್‌ಗಳು/ಮಂದಿರಗಳು:–** SEWA ವು ಪರಿಸರ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತರವಾದ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದು, ಅದು ಅಹಮದಾಬಾದ್ ನಲ್ಲಿ ನಿಕೃಷ್ಟ ಬೀದಿ ಧರಣಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೀದಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಸಂಘವು ಸಾಕಷ್ಟು ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅರ್ಥೈಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

f) **ಸಾಲ:–** ಃASIX ವ್ಯವಸಾಯ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ , ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಾಲದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಓದಗಿಸಿದೆ.

g) **ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ:–** DHRUVA ಸಮುದಾಯ ಪ್ರೇರಿತ ಸಂಸ್ಕರಣ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

h) **ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು /ಕಟ್ಟುವುದು :–** ಆಗಾಬಾನ್ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಹಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ 1) ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿದ ಸಂಘಟಿತ ಸಮುದಾಯಗಳಾದ ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ, ಮಹಿಳಾ ವಿಕಾಸ ಮಂಡಲ ಮುಂತಾದವುಗಳು ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

ನಾವು ಒಂದು ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕ ಸಾಧನವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ಏನನ್ನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಒಂದು ಉಪವಲಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಈ ರೀತಿಯ ಆಯ್ಕೆಯು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಂತರ್ಯವನ್ನು ಸಂಘಟನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಂತರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿರುತ್ತದೆ.

NGO ಗಳು ಮತ್ತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ :– ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನಮಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

NGO ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ವಾಣಿಜ್ಯಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಿತ ಸೈದಾಂತಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯು ಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಓಉಔ ಗೆ ಇರದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿದೆ.

ಇವರ ಚಲನಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಓಉಔ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು/ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಬಡವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಇಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ದೂರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೊಂದಿಗಲ್ಲ.

ಕೋಳಿ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ: ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಲಾಭದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಚದುರಿದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ದಿಪಡಿಸಲು ನಾವೇ ಉದ್ಯಮಶೀಲರಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ . ಇವರು ಬಡಜನರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಂಡವಾಳದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತರವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಡಕಾದರೆ ಯಾರಿಗೇ ಆದರೂ ಒಂದು ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

4.3 ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ರೂಪ:

ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವನ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ದಿಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದಾಗಿದೆ.

ANS SIRD

ಈ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ನಮಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ಇದರ ಉದ್ಯಮ ನಡೆಸುವವರ ಯಾರು ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕರ್ತವ್ಯ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾವು ಮೊದಲು ಯಾರು ಉದ್ಯಮದ ಮಾಲೀಕರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಾವು ಇವೆರಡು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು ಎಂದು ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆ: ಕೆಲವು ಸಂಘಟನೆಗಳಾದಂತಹ AMUL ಇವು ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಮುದಾಯದ ಹೊರತಾದ ಪರಿಣಿತರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಚಟುವಟಿಕೆ:

ಜೀವನ ಕ್ರಮ ರೂಪಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದಂತಹ ಮಾಲೀಕರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದ ಯಾರೂ ನಮಗೆ ಉದ್ದೇಶಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೆ

ಯಾರು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ? ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವರಿಗೆ ಉದ್ಯಮದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಬಲ್ಲಿರಾ? ಎಂಬುದು ಸಹ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು, ಏನನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸಹ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರುತ್ತಾನೋ? ಅಥವಾ ಮಾಲೀಕರ ಗುಂಪು ಇರುತ್ತದೆ, ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು (ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ) ನಾವು ಒಬ್ಬರು/ಒಂದು ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಾಲೀಕತ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾನೂನಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಇದು ಯಾರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಉತ್ಪಾದಕನಿಂದ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಉತ್ಪಾದಕನೂ ಸಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಲೀಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಹಾಲಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ (ANAND) ರೈತರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ತಯಾರು ಮಾಡುವ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯಾಗಿದೆ.

ಉದಾ: ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಧಾನ್ ರವರಿಂದ ಉತ್ತೇರಿಝಿಸಲೊಟ್ಟಂತಹ ತಸ್ಸಾರ್ ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ (NBKS) ಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ (DHAN) ಫೌಂಡೇಶನ್ ನೊಂದಿಗಿನ ಆಟೋರಿಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಗಳು, ಚರ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ (EDA)

ಸಾಮೂಹಿಕ ಉತ್ಪಾದಕರಾಗಿರುವವರ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸದಸ್ಯನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಈ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಉದಾ: ಎಂದರೆ (MEAI) (NDDB) ಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತಗೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಿನ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ (SIFFS) ಮತ್ತು ಚರ್ಮ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರುವ (PRAD) (WP) ಯನ್ನು ಮುಂತಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ANS SIRD

ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

ಕೆಲವು ಸಂಘಟನೆಗಳಾದ – ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಕೈಮಗ್ಗ, ನೇಯ್ಗೆ ಬಿದಿರಿನ ಉತ್ಪನ್ನ, ಲೋಹದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಚರ್ಮದ ಬ್ಯಾಗುಗಳು, ಅಲಂಕಾರಿಕ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರೆ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಮಾಲೀಕತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

ಆಗಾಗ್ಗೆ ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಈ ಸರೊಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾದ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವ ಗುಂಪುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರು ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಇಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಗೆ: ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ (SHG) ಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಹಣಕಾಸು ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸರ್ವೋದಯ ನ್ಯಾನೋ– ಹಣಕಾಸು ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಮುಂತಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಸ್ಪರ್ ವಸ್ತಾಕಿಯಾದವರು ಮಾಡಿರುವ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ(2007) ಒಂದು ಪರಿಹಾರ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಜೀವನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೇಕ,ಆದ ಕೆಲವು ಉತ್ತೇಜಿತ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ SEWA, BASIX, PRADAN, NAIF, MYRADA, SIFFS ಮುಂತಾದ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಯಾವುದೇ ಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡಿರುವಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಲಾಭಕ್ಕೆ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಮತ್ತೆ ಉತ್ಪಾದಕರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ಮಾಲೀಕತ್ವ ವಿಚಾರದ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಅನಾನುಕೂಲವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ:

ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಲೀಕನೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೀಕರು ಪರಿಣಿತರನ್ನು ಇದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. (AMUL) ಸಹ ಕೈಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯ್ಕೆಗಳಿದ್ದು, ಅದರಂತೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ಪಾದಕ – ನಿರ್ವಹಣೆಯುಳ್ಳ ಜೀವನಕ್ರಮ ಉದ್ಯಮ ಶೀಲತೆ:

ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದಕರು, ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಉದ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇವರಿಂದ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಉದಾ ಗೆ: ಭೋಪಾಲ್ ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ ಕೋಳಿಯ ಮಾರಾಟದ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ, ನಗರ ಪ್ರದೇಶದವರೊಂದಿಗೆ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದಾಗಲೀ ನಗರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೈಮಗ್ಗಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹೊರಗಿನ/ಬಾಡಿಗೆ ಪರಿಣಿತರಿಂದ ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಉದ್ಯಮದ ನಿರ್ವಹಣೆ:

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ಪಾದನೆಮಾಲೀಕತ್ವವುಳ್ಳ ಉದ್ಯಮವು ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದೆ. ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲ್ಯವುಳ್ಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರವಾದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಅಂತಹ ಜನರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಬಾಡಿಗೆ ಪರಿಣಿತರಿಂದ ನಡೆಸುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅವರು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

ANSSIRD

ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಗಾತ್ರ

ಇದು ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆಯನ್ನು ಸಾದಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ಯಮಶಿಲತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ದಿಂದ ನಿಯಮಿತ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ರೈತರು ಭತ್ತ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ಘಟಕವನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಂಘದಿಂದ ಮಾಡಿರುವುದು.

ಪ್ರದಾನ್ ಸಹ ಪೌಲ್ಟ್ರಿ ಮತ್ತು ಅಣಬೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮುದಾಯಿಕ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಒಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹ ನಡೆಸಲು ಪರವಾನಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವನಕ್ರಮದ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು:–
ಅನುದಾನ ಆಧಾರಿತ ನಿಧಿಹಂಚಿಕೆ :–

ಅನುದಾನವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಸಲು, ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅನುದಾನ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ವ್ಯವಹಾರವು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಲ ಆಧಾರಿತ ನಿಧಿ ಹಂಚಿಕೆ:–

ಇದು ಹೂಡಿಕೆ ಆದಾರಿತ, ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾದರೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಸಹ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

Equity :-

ಇದು ಸಾಲಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಉದ್ದಿಮೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳು ತನ್ನ ಇಡಣುಣಧಿ ನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾ:– ಮೈರಾಡ್ ಮೀಡೋಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರೆ ತನ್ನ Equity ಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಜ್ Equity ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಯೋಜನೆ:–

ಅನುದಾನ, ಸಾಲ, ಇಡಣುಣಧಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಉದ್ಯಮ ನಡೆದರೆ ಅದರ ಕ್ರಮದ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
ನಾವು 3 ರೀತಿಯಾದ ಈ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

1) ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠೆ
2) ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು
3) ಜೀವನಕ್ರಮದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯ ರೂಪ

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ – 5

ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು :

ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಗುರುತಿಸಿದ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚೌಕಟ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

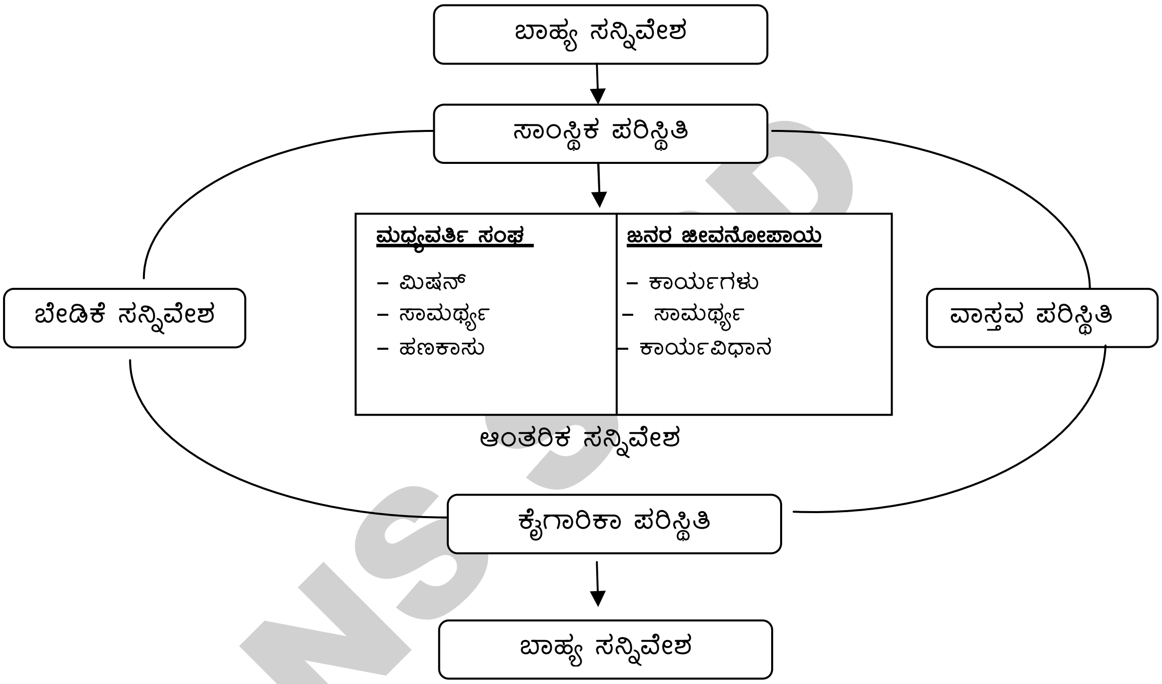

5.1 ಆಂತರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ :

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಎರಡು ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮನಿಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕಾದ ಜನರು
- ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಜನರು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಗಳು

ಜನರು : ಜೀವನೋಪಾಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಯಾವಗಲು ಜನರ ಒಂದು ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ರೂಪಿಸುವ ಮುನ್ನ ಜನರು ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನದ ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೀವನೋಪಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಕೆಲವು ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಗಳು ಅವರ ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನೋಪಾಯ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ ಇವುಗಳು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ.

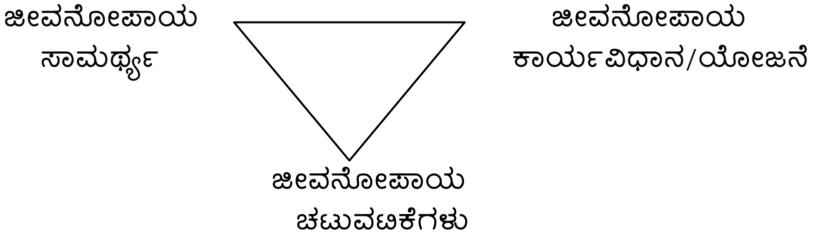

ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

ಒಂದು ಕುಟುಂಬವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಥವಾ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಕಸುಬುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ : ಒಂದು ಬಡ ಕುಟುಂಬ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಬಹುದು ಆದರೆ ಅದು ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾರದು, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಲಾರದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕುಟುಂಬದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಭಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳೆ ಬೇರೆಯವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಮಳೆಗಾಲದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷ ಕೂಲಿ ಬರುವ ಇತರೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಹುದು. ಮಹಿಳೆ ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಸುಗಳಿದ್ದು ಹಾಲು ಮಾರುವುದರಿಂದ ಆದಾಯ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಈ ಹಸುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಹಣ ಗಳಿಸಬಹುದು. ಆ ಕುಟುಂಬದ ಮಗ ಬಸ್ಸ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಟೀ ಅಂಗಡಿ ಇಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಈ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜೀವನೋಪಾಯ ಕಸುಬುಗಳು ಭತ್ತ ಬೆಳೆದು ಮಾರುವುದು, ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಕೂಲಿ ದುಡಿಮೆಗಳಾದ ನಾಟೀ ಹಾಕುವುದು ಕಳೇ ತೆಗೆಯುವುದು ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಟೀ ಅಂಗಡಿ ನಡೆಸುವುದು ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಜೀವನೋಪಾಯ ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯ :

ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನಾಧರ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಮನೋಭಾವ ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ.

- ಜನರು ಹೊಂದಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ
- ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯದ ಕೊರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸರಿದೊಗಿಸುವ ಬಗೆ
- ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಕುಟುಂಬದವರಿಗಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳು
- ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಇರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಪಡೆಯ ಬಹುದಾದ ಸಾಲ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳು.

ANSSIRD

ಉದಾಹರಣೆ : ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನೋಪಾಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು. ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ವಧುವಿನ ಆಗಮನದಿಂದ ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚ ಬಹುದು. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ನಿಧನ ಅಥವಾ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಕುಟುಂಬದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು.

ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಹೊಸ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಹೆಚ್ಚುಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು.

ಹೊಸ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಹೊಸ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಹೂಳುಮೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರ ಜಮೀನನ್ನು ಗೇಣಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಜೀವನೋಪಾಯ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ :

ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬವು ತನ್ನ ಜೀವನೋಪಾಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ.

- ಕುಟುಂಬವು ನೀಡುವ ಆದ್ಯತೆ
- ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ತೊಂದರೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟಣೆ
- ತೊಂದರೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟಣೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಸರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಬಗೆ
- ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೋಭಾವ

ಉದಾಹರಣೆ : ಕೆಲವರು ಬೇರೆಯವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ವಲಸೇ ಹೋಗಬಹುದು.

ಒಂದನೇ ಗುಂಪು ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಎರಡನೇ ಗುಂಪು ಬೇರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದೆ, ಇದರ ಅರ್ಥ ತೊಂದರೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಒಂದು–ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಒಂದು–ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಿತ್ರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಲು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಮಾದರಿಯ ಮೂಲಕ "ಜೋವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ರಚನೆ" ಚರ್ಚಿಸ ಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವು ಸಮಯ ಕಳೆಯೋಣ

ANSSIRD

1) ನಿಮ್ಮ ಹಿನ್ನಲೆ ಏನು ?

ಅ) **ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನಲೆ ಏನು ? (ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ)**

2) ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರ ವಿಧ್ಯಾರ್ಹತೆ ಏನು ?

3) ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ, ಇದೆ ರೀತಿ ಹಿನ್ನಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಇತರರು ಇದ್ದಾರೆಂಬುದು ? ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ.

4) ಅಂತಹರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ (ನಿಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ?

5) ಎಲ್ಲರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೇಯೇ ? ಅಥವಾ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೇಯೇ ?

6) ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ?

ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ :

ಆಂತರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖಾಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

1) ಮಿಷನ್ : ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸಂಘಟನೆಯ ಮಿಷನ್‌ಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಸಂಘಟನೆ ಆದಾಯೋತ್ಪನ್ನವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಮುಖ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಟನೆಯು ಕೆಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಂರಚನೆ, ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ತನ್ನದೆ ಆದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೇ ಸಂಘಟನೆ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

2) ನಿಯಮಾನುಸಾರ ರಚನೆಯಾದ ಸಂಘಟನೆಗಳು : ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ವಾನಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾದವು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಘಟನೆಗಳು ವಾಣಿಜಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಕೌಶಲ್ಯ ವೃದ್ದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವು ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ.

ಕೆಲವು ವಾಣಿಜ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಕೆಲವು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸದೇ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸಿದಾಗ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವುದು, ಬಂಡವಾಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಲೈಸೆನ್ಸ್ ನೀಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಉದ್ಬವವಾಗ ಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವಾಗ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸಂಘಟನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ANSSIRD

5.2 ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶ :

ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ 4 ಪ್ರಮುಖ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ.

1) ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸ್ಥಿತಿ
2) ಬೇಡಿಕೆ ಸ್ಥಿತಿ
3) ಕೈಗಾರಿಕಾ (ಆರ್ಥಿಕ) ಸ್ಥಿತಿ
4) ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ

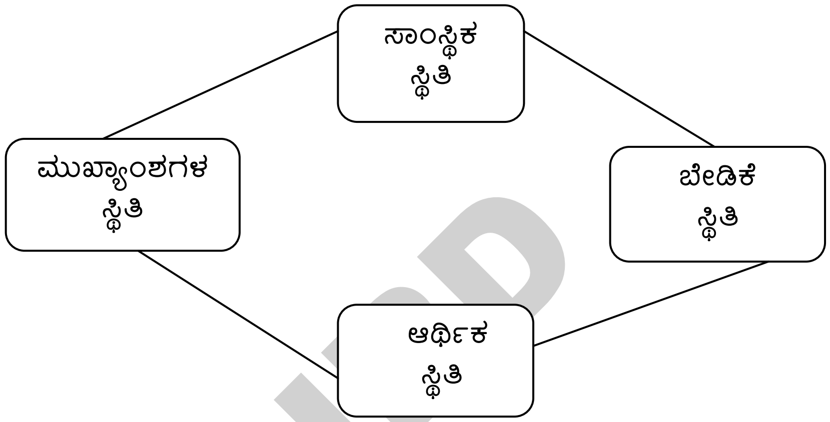

1) ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸ್ಥಿತಿ :

ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೂಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 5 ಬಗೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

1. ಸ್ವಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು
2. ಭೌತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು
3. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು
4. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ANS SIRD

2) ಬೇಡಿಕೆ ಸ್ಥಿತಿ :

ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನದೆ ಆದ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಮೊದಲು ಯಾರು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ ? ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆಯೇ ? ಬೇಡಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇದಿಯೇ ? ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ? ಅಥವಾ ಯಥಾ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆಯೇ ? ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳು ಬೇಡಿಕೆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅನೇಕ ಜೀವನಾದಾಯ ವೃದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

3) ಕೈಗಾರಿಕಾ (ಆರ್ಥಿಕ) ಸ್ಥಿತಿ :

ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸ್ಥಿತಿ ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ 3 ನೇ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ವಿಶಾಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಒಂದು ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಯ ಆರಂಭಿಸುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು? ಇದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಯೇ? ಪೂರಕವಾಗಿ ಇತರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇವೆಯೇ? ಪೂರಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬಹುದೇ ? ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗುರುತರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆಯೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

4) ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ :

ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ನಿಯಮವಿರಲು ತೆರಿಗೆ ನಿಯಮಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಪದ್ದತಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು, ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಸ್ಥಿತ್ವ ಅಂದರೆ, ಉತ್ಪಾದಕಾ, ಸಂಶೋಧನಾ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಉತ್ಪಾದಕಾ ಸಂಘಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–6

ಚಟುವಟಿಕೆ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವುದು:

6.1 ಬಡಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈ ವಿಧಾನವು ಈ ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿದ 3 ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

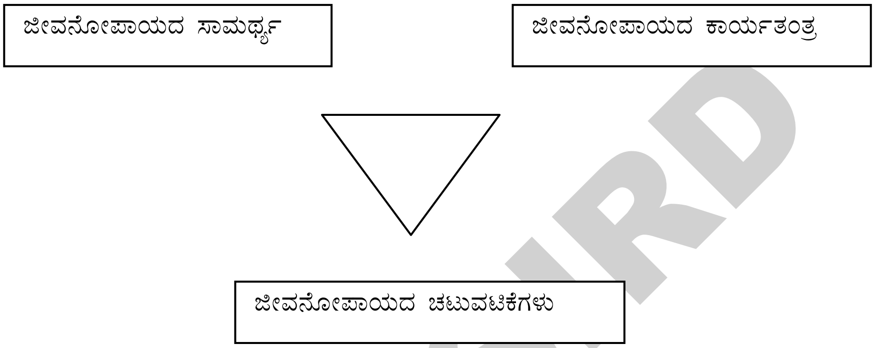

ಹಂತ–1:

ಅ) ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವುದು:

ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಅವರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ 100 ಕುಟುಂಬಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು (ಟೇಬಲ್–1ನ್ನು ನೋಡಿ) ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಸಮೀಕ್ಷೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ANS SIRD

ಚಟುವಟಿಕೆ ನಕ್ಷೆ ನಮೂನೆ

ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು:
ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಹೆಸರು:
ಕುಟುಂಬದ (ಸಂಪತ್ತು) ಶ್ರೇಣೀಕರಣ

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜೀವನೋಪಾ ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆ	ಚಟುವಟಿಕೆ ಕಾಲ	ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ	ಸರಾಸರಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ದಿನಗಳು	ಚಟುವಟಿಕೆ ಯಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ (ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಎದುರಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
1	2	3	4	5	6	7
01	ಸ್ವಂತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿನ ಜೋಳ ಬೆಳಸುವುದು	ಜುಲೈ – ಅಕ್ಟೋಬರ್	ಪುರುಷ–2 ಮಹಿಳೆ–3	50 75	7000/–	ಕೀಟಗಳ ಬಾಧೆ
02	ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವುದು	ಜುಲೈ – ಅಕ್ಟೋಬರ್	ಪುರುಷ–2 ಮಹಿಳೆ–3	50 75	5000/–	ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೀಜದ ಕೊರತೆ
03	ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುವುದು	ನವೆಂಬರ್– ಫೆಬ್ರವರಿ	ಪುರುಷ–1 ಮಹಿಳೆ–2	50 60	10000/–	ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ
04	ಸ್ಥಳಾಂತರದಿಂದ ಕೂಲಿಕಾರರ ಲಭ್ಯತೆ	ಡಿಸೆಂಬರ್– ಏಪ್ರಿಲ್	ಪುರುಷ–1 ಮಹಿಳೆ–1	120 120	25000	ಪ್ರತಿದಿನ ಕೂಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗದಿರುವುದು
05	ಮೇವು ಸಂಗ್ರಹಣೆ	ಮೇ	ಪುರುಷ–2 ಮಹಿಳೆ–3 ಮಕ್ಕಳು–5	15 45 15	8000/–	ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಗಲಾಟೆ

ಮೇಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕ್ರೂಢೀಕರಿಸಿದಾಗ, ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

1. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಉತ್ಪನ್ನದ ಪ್ರಮುಖ/ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಗಳು
2. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳು
3. ಜನರು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿತರರಾಗುವ ಕಾಲ
4. ಜನರು ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದಾಗ ಅನುಭವಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನಂತರ ಗಮನಿಸೋಣ. ಮೇಲಿನಂತೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ನಂತರ 2 ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮುಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

1. **ಶ್ರೇಣೀಕರಣದಿಂದ ಜನರು ಎದುರಿಸುವ ತೊಂದರೆಗಳು:** ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುನರ್‌ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಗುಂಪನ್ನು ಶ್ರೇಣಿಕರಣಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ANS SIRD

2. **ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೇಣಿಕರಿಸುವುದು:** ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ತನ್ನಷ್ಪಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಆಯಾ ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಹಾಗು ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲಕ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳ ಒಳನೋಟ ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಂತ 1 (ಬಿ)

ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ:

ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಜನರು ಇಡೀ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ತೋರಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಇದನ್ನು ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದ ಹಂತ–2ರಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಾದಾಗ ತೋರಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಹಂತ 1 (ಸಿ)

ಜೀವನೋಪಾಯದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ:

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಜೀವನೋಪಾಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಕ್ಷಾಮ / ಬರಗಾಲವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಕವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ತದನಂತರ ಹತ್ತಿರದ ಅಥವಾ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಋತುಮಾನದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮಾಹಿತಿಯು ಋತುಮಾನಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: ಮಳೆಗಾಲವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–7

ಆವರ್ತನ/ದಲ್ಲಾಳಿ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಜನರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಪ್ರದೇಶದ ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಿಗುವ ವಿವಿಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅ:– ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: **ಭೂಮಿ:–** ಭೂಭಾಗ ಬೇಕಾದ ಮಿತಿ/ಪ್ರಮಾಣ, ಗುಣಮಟ್ಟ, ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ನೀರು, ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಅಂತರ್‌ಜಲ ಮಟ್ಟ, ನೀರಾವರಿಯ ಮೂಲಗಳು. **ಅರಣ್ಯ:** ಪರಿಮಿತಿ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಮರಗಳು ಮತ್ತು ಬಳಕೆ. **ಜೀವನಾಧಾರ :** ಖನಿಜ ಸಂಪತ್ತು, ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವಿವರಗಳು– ಇತರೆ, ಇದ್ದರೆ
ಆ. ಭೌತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನೀರಾವತಿ ಸೌಲಭ್ಯ: ಕೆರೆಗಳು, ನಾಲಾಗಳು, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳ ಉಗ್ರಾಣ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ರಸ್ತೆಗಳು, ರೈಲ್ವೆ ಹಳಿಗಳು/ಮಾರ್ಗ/ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು
ಇ. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಜನ ಸಂಖೆ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಗಾತ್ರ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಮಟ್ಟ– ಕೈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಕಸುಬು, ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ

ಸಮುದಾಯದ ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯಮ ಶೀಲಿತ ಜನರ ವಿವರ

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿವರ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆರೋಗ್ಯ ವಿವರ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಲಿಂಗ ವಿಭಾಗ
ಈ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: – ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ನಡುವಿನ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳು – ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳು – ಜಾತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು – ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಗಳು

ANS SIRD

ಉ. ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು
- ಸಾಲ ದೊರೆಯುವ ಮೂಲಗಳು– ಔಪಚಾರಿಕ/ಅನೌಪಚಾರಿಕ
- ಬಡ್ಡಿ ದರ ಮತ್ತು
- ನೇರವಲ್ಲದೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಲದ ಮೂಲಗಳು
- ವಿವಿಧ ಆದಾಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು/ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ ಜನರ ಗುಂಪುಗಳು
- ಉಳಿತಾಯದ ತಂತ್ರಗಳು
- ಇತರೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಸೇವೆಗಳು

ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಪಾಸಣೆಗೊಳಿಸಲು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಒಂದನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯು 5 ವಿಧದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗ ಉತ್ಪಾದನ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮುಂದುವರೆದು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತೇಜಿಸಿದಾಗ, ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅನಾನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅಥವಾ ಹೊಸ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಉದಾ:- ಮಣ್ಣಿನ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕೆಲಸ)

ಉದಾ:- ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ (ಬಾಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ)

ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ

ಬಡವರು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಪ್ರತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು (ಆವರ್ತನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ)

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

1. ಮೇಕೆಗಳು ಸೇವಿಸುವ / ತಿನ್ನುವ ಎಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಆಹಾರಗಳ ಲಭ್ಯತೆ
2. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ
3. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ವಾತಾವರಣದ ಸ್ಥಿತಿ
4. ಮೇಕೆಗಳು ಮೇಯಲು ಇರುವ ಭೂಮಿ

ಭೌದ್ದಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಗೆ ಭೌದ್ದಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಬಹುದು.

1. ರಸ್ತೆಗಳು, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು
2. ಪಶು ಸಂಗೋಪನ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು
3. ಜೀವ ವಿಮೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ: ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ANS SIRD

1. ಅವಶ್ಯಕ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ : ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಅವಶ್ಯಕ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

2. ಖಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ನಿಬಾಯಿಸುವ / ಆರೈಕೆ/ ಶುಶ್ರೂಸೆ ನೀಡುವ, ಆಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

3. ಜನರು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

1. ಲಿಂಗ – ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿಜವಾಗಿ ಸಾಕಲು, ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.
2. ಕೃಷಿಕ – ಮೇಕೆ ಕಾಯುವವರ ಸಂಬಂಧಗಳು
3. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಜಾತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಗೂ ಸಹ ಇತರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಂತೆ ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೆಲವು ಮೂಲಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಅಳತೆ ಕ್ರಮಗಳು ಇರಬಹುದು.

1. ಮೇಕೆ ಕಾಯುವರಿಗೆ/ಸಾಕುವವರಿಗೆ ಸಾಲ ದೊರೆಯುವ ಮೂಲ ಯಾವುದು?
2. ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಜನರು ನೀಡಬೇಕಾದ ಬಡ್ಡಿ ದರ ಎಷ್ಟು?
3. ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಉದ್ದಿಮೆ ಮಾಡಲು ಹಣಕಾಸಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೆ?
4. ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ವಿಮೆ ಸೌಲಭ್ಯ ವಿದೆಯೇ?
   ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಈ ಮೇಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಕರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
   ಜನ ಸಹ ಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದ (3ನೇ) ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ವಿಧಾನಗಳು:

ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದೊಂದಿಗಿನ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮದ (ಕಐಂ) ಉಪಕರಣವನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎ. ನಕ್ಷೆಗಾಗಿ:

ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ನಕ್ಷೆಯು ಭೌತಿಕವಾದ ಸ್ಥಳ, ವಸಹತುಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:– ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಂಚಿಕೆ, ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಾಹಿತಿ, ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು

ANS SIRD

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು. ಈ ವಿಧಾನವು ನೈಜವಾಗಿದ್ದು, ತಕ್ಷಣ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ಭಾಗಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಹೊಂದಲು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಕ್ಷೆಯು ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಬಣ್ಣದ ಸೀಮೆಸುಣ್ಣ ಅಥವಾ ರಂಗೋಲಿ, ಪೆನ್ಸಿಲ್ ನಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಪೇಪರ್ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲು ಕೇಳಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಈ ನಕ್ಷೆ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಿಂದ ತಿದ್ದಲು ಮತ್ತು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಪೆನ್ ಮತ್ತು ಪೆನ್ಸಿಲ್ ನಿಂದ ತಯಾರಿಸುವ ನಕ್ಷೆಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೇಗಾದರು ಈ ನಕ್ಷೆಯು ನಿಗಧಿತ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ನಿಗಧಿತ ಜನರು ಮಾತ್ರ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವಾಗ / ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರ.

ಉಪಕರಣ –1

ವಿಧಾನ:

1) ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
2) ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಏನೇನು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
3) ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಇರುವ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಸುಣ್ಣ, ಬಾರ್ ಪೆನ್ನನ್ನು ಅಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿ (ತಯಾರಿಸಿರುವ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೇಪರ್ ಅಥವಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿ ವಿವರಿಸಿ.)

ಚಿತ್ರ–1

ಬೆರೆಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಕ್ಷೆ, ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೇಣಿ.

ಉಪಕರಣ–2

ಸಾಮಾಜಿಕ ನಕ್ಷೆ

ಉದ್ದೇಶ:

1) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮನೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ಇತರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಅಂತರಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

2) ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಮನೆಗಳು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ, ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ, ಆರೋಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಗಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.

ವಿಧಾನ:

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಕುಳಿತಿರುವ ಕಡೆ, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಮನೆಯ ಬಳಿ ರವಾನಿಸಿ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಪ್ರತಿ ಮನೆಯವರಿಂದ ಬರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಗಾತ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾಗಾರ್ಥಿಗಳು : ಪೇಪರ್ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯಂತೆ ಗುರುತಿಸಲಿ.

ANS SIRD

ನಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಅರ್ಜಿ;

ಉಪಕರಣ;– ಗ್ರಾಮ ನಕ್ಷೆ

ಉದ್ದೇಶ:

ಗ್ರಾಮದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಇತರೆ ಸ್ಥಳಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು, ಸಾರಿಗೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಉಪಕರಣ–3

ಉದ್ದೇಶ: ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು. ಉದಾ:– ಭೂಮಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಗುಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ವಿಧಾನ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು:– ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳಗನ್ನು ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ಈ ಮೊದಲೇ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರೆ, ಈ ಉದ್ಯೋಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೊಡನೆ ಗ್ರಾಮದ ವರ್ಣನೆ (ಪೋಟೋಗ್ರಫಿ) ಭೂಮಿಯ ಗುಣತ್ಮಾಕತೆ, ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಮೂಲ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿದಡೆ ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೊಡನೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲವೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಉಪಕರಣ –4

ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ನಕ್ಷೆ:

ಉದ್ದೇಶ:

ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊರೆಗೆ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸಾರಿಗೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ವಿಧಾನ:

ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ಭಾಗಾ ರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಾಮದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು, ಅದರ ಅಂತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಗುರುತಿಸಲು ತಿಳಿಸಿ.

ಸಹ ಭಾಗಿತ್ವ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರ.

1) ಸಹ ಭಾಗಿತ್ವ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರವು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಅಥವಾ ಮತ್ತು ಕಳೆದ ಘಟನೆಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಅನುಭವಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

2) ಮಾಹಿತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಾರಾಂಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.
ಉದಾ:– ಬಾರ್ ಚಾರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಪಟಗಳು

ANS SIRD

ಸಿ. ಶ್ರೇಣಿಗಾಗಿ:

ಶ್ರೇಣಿ ಎಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ

ಸ್ಥಳೀಯಾಗಿ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಈ ಶ್ರೇಣಿಯು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸಗಾರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇಳದ ಜನರ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಚಾರವು ನೈಜತೆಯ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಅರಿವು ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಜವಾಬನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ಪ್ರತಿ ಪೇಪರ್ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಗುರುತನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿ. ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆದಿಡಿ. ಇದು ಸಂಪತ್ತು ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು (ಸಂಪತ್ತಿನ ನಕ್ಷೆ) ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೇಣಿಯ ಅರ್ಜಿಗಳು:–

ಉಪಕರಣ–5

ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೇಣಿ

ಉದ್ದೇಶ:

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಡವರು ಯಾರು ಸಂಪತ್ತು ಬರಿತರು ಎಂಬ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೇಣಿಯು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ (ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ವಸತಿಗಾರರು, ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ) ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೇಣಿಯು ಗ್ರಾಮದ ಜನರು. ಬಡವರು ಬಡವರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಲು ಏನು ಮಾರ್ಗಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ವಿಧಾನ:

ಸಂಪತ್ತು ಶ್ರೇಣಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಸಾಮಾಜಿಕ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ ಪಡೆದಿರುವ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆಯಿರಿ.
2. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲೆಸಿರಿ (ಅವರು ನಿಮಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ)
3. ನಿಮಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುವರನ್ನು ಮೊದಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಹೆಣ್ಣಿರಲಿ, ಗಂಡಿರಲಿ, ಬಡವರಿರಲಿ, ಶ್ರೀಮಂತರಿರಲಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಶ್ವತ ನಿವಾಸಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳು ಕಳೆಯಬೇಕು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಯು ತಿಳಿದಿರುವಂತರಾಗಬೇಕು.
4. ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೇಣಿ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಗಾಳಿ, ಮಳೆಯಿಂದ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು, ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳಿಂದ ಬಡಾವಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.
5. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವರು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಆರಾಮದಾಯಕವಾಗಿವರೆಂದು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಬೇರೆ ಕುಟುಂಬಗಳಂತೆ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ.
6. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ವರೆಗೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವವರ ಕಾರ್ಡ್‌ನ್ನು ತೆಗೆಯಿರಿ.

ANS SIRD

7. ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ 2 ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಈ ಎರಡು ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕುಟುಂಬದವರು ಬೇರೆಯವರಗಿಂತ ಬಡವರು ಎಂದು ಕೇಳಿ [ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವರು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆ ನೀವುಗಳು ಸತತವಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚಿಸಿ]

8. ಆಕೆ/ಆತ ಎರಡು ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳು ಒಂದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಆಕೆ ಅದೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹಠ ಹಿಡಿದಾಗ/ಆಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಡಿ.

9. ಆಕೆ 'ವೈ' ಗಿಂತ 'ಎಕ್ಸ್' ಬಡವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, 'ಎಕ್ಸ್' ಕೆಳಗೆ 'ವೈ' ನ್ನು ಇಡಿ.

10. 'ವೈ' ಗಿಂತ 'ಎಕ್ಸ್' ಬಡವರು ಎಂದು ಏಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ? ಮತ್ತು 'ಎಕ್ಸ್' ಕಾರ್ಡ್‌ನ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ [ಬಡತನದ ಅಳತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.]

11. 'ವೈ' ಗಿಂತ 'ಎಕ್ಸ್' ಏಕೆ ಬಡವರೆಂದು ಕೇಳಿ? ಅವರ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ನೋಟ್ ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವವರು ಬಡತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೇನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

12. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವರು ತಡವಿಲ್ಲದೆ– ಉದಾ:– ಎಂದು ಹೇಳದಿರಿ ಬಹುಶಃ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕಸ್ಥರಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆ:– ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಭೂಇಯೆ? ನಮಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತದಲ್ಲ.

13. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಡ್‌ನ್ನು ತೋರಿಸಿ/ಮುಂದಿಡಿ, 'ವೈ' ಗಿಂತ 'ಎಕ್ಸ್' ಹೇಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆಂದು ಕೇಳಿ ಬಡತನ ದಿಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಕಾರ್ಡ್ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಇಡಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತರ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಕೆಳಗಿಡಿ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿ, ಕುಟುಂಬಗಳು ಬಡವ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಲು ಯಾವ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಏಕೆ?

14. ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳು ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಮುಂದುವರೆಸಿ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವರ ಕಾರ್ಡ್ ನೋಡಿ, ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿ.

15. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿರುವುದೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನ/ಳ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಬಹುದು.

16. ಅವಳು/ನ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾವನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಸಿ.
ಶ್ರೀಮಂತರ ಕಾರ್ಡ್ ಮೇಲೆ '1' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ. ಹಾಗೇನಾದರೂ 2 ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಂದೇ ಸಮಾನಾಗಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಕಾರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ 3ನೇ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ.

17. ಕಾರ್ಡ್‌ನ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ ಯಾವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಆಸಕ್ತಿ ಮುಕ್ತರಾದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ. ಕಾರ್ಡ್‌ನ ಮೇಲೆ 'ಬಿ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ.

ANS SIRD

ಆವರ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ – ಗ್ರಾಮದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ನಮೂನೆ

ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ಮಾಹಿತಿ

ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಕೇತ : **ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಸಂಕೇತ**

ಹಳ್ಳಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ :

ಉದ್ಯೋಗ	ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು	ವಿಳಾಸ
ಕೃಷಿ		ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು
ಕುಲ ಕಸುಬುಗಾರರು		ಪಂಚಾಯ್ತಿ
ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು		ಅರಕ್ಷಕ ಠಾಣೆ
ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು		ಬ್ಲಾಕ್/ತಾ॥
ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು		ಜಿಲ್ಲೆ
ಇತರರು		

ಜನಸಂಖ್ಯೆ________ ಗಂ_______ ಹೆಣ್ಣು_______ ಮಕ್ಕಳು_______

ಸಾಕ್ಷರತೆ________ ಗಂ_______ ಹೆಣ್ಣು_______ ಮಕ್ಕಳು_______

ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ/ಪಂಗಡ

ಧರ್ಮ	ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು	ವರ್ಗ/ಪಂಗಡ
ಹಿಂದೂ		ಅನುಸೂಚಿತ ಜಾತಿ
ಮುಸ್ಲಿಂ		ಅನುಸೂಚಿತ ಪಂಗಡ
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್		ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ
ಇತರರು		ಇತರರು

ಆದಾಯ ವರ್ಗ

ಆದಾಯ ಮಟ್ಟ

ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವವರು: ಅಂದಾಜು ರೂ 12000/– ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ. ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಇರುವ ರೈತರು ಅಥವಾ ಕೆಲಸಗಾರರು: ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ ರೂ.12000/– ದಿಂದ 36000/– ರವರೆಗಿನವರು.

ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ರೈತರು: ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ ರೂ 36000/– ಗಳಿಂದ ರೂ.76000/– ವರೆಗಿನವರು.
ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು: ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ ರೂ.72000/– ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನವರು.

ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವವರ ವರ್ಗ

ವರ್ಗ	ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು
ಭೂ ರಹಿತರು	
3 ಎಕರೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ	
3 ರಿಂದ 5 ಎಕರೆ ಇರುವವರು	
5 ರಿಂದ 10 ಎಕರೆ ಇರುವವರು	
10 ಎಕರೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆ

ನೆಲ/ಭೂಮಿ	ಖುಷ್ಕಿ ಪ್ರದೇಶ (ಘಟಕ)	ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ (ಘಟಕ)
ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ		
ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ		
ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದ		
ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ		
ಒಟ್ಟು		

ANS SIRD

ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

(ಎನ್.ಟಿ.ಎಫ್.ಪಿ ಯ ವಸ್ತುಗಳು)	ಅಂದಾಜು ವಾರ್ಷಿಕ ಮೌಲ್ಯ

ನೀರಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರದೇಶ
ಕೆರೆ		
ಬಾವಿಗಳು		
ಕಾಲುವೆಗಳು		
ನದಿಗಳು		
ಇತರೆ		

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳು

ಕೃಷಿ

ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು	ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	1 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿನ ಇಳುವರಿ
1.		
2.		
3.		
4.		

ಜಾನುವಾರುಗಳು

ಜಾನುವಾರಿನ ಹೆಸರು

ಹಸುಗಳು	ಅಂದಾಜು ಸಂಖ್ಯೆ	ಘಟಕದಿಂದ ಸಿಗುವ ವಾರ್ಷಿಕ	ಸರಾಸರಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ
ಎಮ್ಮೆಗಳು			
ಮೇಕೆಗಳು			
ಕುರಿಗಳು			
ಇತರೆ			

ANS SIRD

ವ್ಯಾಪಾರ, ಸೇವೆ, ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಕೃಷಿಯೇತರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು	ಒಟ್ಟು ಘಟಕಗಳು	ಒಟ್ಟು ವಹಿವಾಟು
1		
2		
3		

ಸೇವೆ/ಕೆಲಸ/ವಲಸೆ/ಜಮಾವಣೆ.

	ತೊಡಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಜನಗಳು		
ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಜನರು		ಅಂದಾಜು ಕೂಲಿದರ ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ರೂ.	
ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಜನರು		ಸೇವೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಒಟ್ಟು ಆಧಾಯ	
ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗಿ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಟ್ಟು ಜನರು		ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಒಟ್ಟು ಜಮಾ	
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಜನರು	ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರು ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.		ಎಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೊ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಮಾಡಿ.
ವಲಸೆಗೆ ಕಾರಣ	ಕುಶಲಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಊರಹೊರಗಿರುವ ಬೇಡಿಕೆ		
	ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯು ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿರುವ ಕೊರತೆ		
	ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊರಗೆ ದೊರೆಯುವ /ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೂಲಿ		

ಬರಗಾಲ ಅಥವ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ

ಮೂಲ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ಬಳಕೆ :

ಔಪಚಾರಿಕ

ಸಾಲದ ಮೂಲದ ಹೆಸರು	1	2	3
ಬಡ್ಡಿ/ಸೇವಾಶುಲ್ಕ			
ರಕ್ಷಣೆ			
ಷರಾ			

ಅನೌಪಚಾರಿಕೆ

4 ಕ್ಷೌರಿಕ, ಡೋಬಿ, ಮಡಿಕೆ ಮಾಡುವವರು, ಆಚಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ದರ್ಜಿ.

ಮೂಲದ ಹೆಸರು	
ಸೇವಾಶುಲ್ಕ ಬಡ್ಡಿ	
ರಕ್ಷಣೆ	
ಷರಾ	

ANS SIRD

ಉಳಿತಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳು

1. ....

2. ....

ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯಗಳು

ಸೌಲಭ್ಯಗಳು	ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಸರು	ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ
ಸಾರಿಗೆ		
ರೈಲ್ವೆಸ್ಟೇಷನ್		
ಜಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ		
ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ		
ಶಾಲೆ		
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ		
ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ		
ಬ್ಯಾಂಕ್		
ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಸ್ಥಳ		
ಆಸ್ಪತ್ರೆ/ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ		
ಇತರೆ		

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಂಘಟನೆಗಳು

ಸಂಘಟನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	ಸಂಸ್ಥೆ/ಸಂಘಟನೆಯ ಹೆಸರು
ಯುವಕ ಸಂಘಗಳು	
ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಳಿಗಳು	
ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	
ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು	
ಇತರೆ	

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–8
ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಜನರು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಬೇಡಿಕೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ನಮೂದಿಸಿದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ, ಸ್ಥಳೀಯರು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಾಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಈಗ ಆ ಸ್ಥಳದ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

8.1 ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವಿಕೆ: ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಂದಾಜು ಅಥವಾ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಜೀವನಾಧಾರವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಂದಾಂಜು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಅವು ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸೇವೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರಲೂಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಮ್ಮಾರ, ಕುಂಬಾರ ಮತ್ತು ಬಡಗಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಜಕನಾದವನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸರಿಯಾದ ಅಂದಾಜನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ

- **ನಡೆ ಮತ್ತು ಗುರುತುಹಾಕು:** ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಅಭ್ಯಾಸಿಯು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳದ ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೆಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂತೆ ಕೂಡ ಆಗಬಹುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅಥವಾ ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲಂನಲ್ಲಿ ಗುರುತುಹಾಕುವ ಮುಖಾಂತರ, ಅಭ್ಯಾಸಿಯು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆತನಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕಲೆಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾವ ಕಲಂಗೆ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಗುರುತುಗಳು ಮೂಡಿರುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುಟಿಕೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

- **ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಕೆ:** ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು ಅಪೇಕ್ಷಿಪಡುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಅವರಿಂದ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳು ವಾರದ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಖರೀದಿಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದತ್ತಾಂಶವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ವಹಿವಾಟನ್ನು , ಕಾಲಕಾಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗಿರುವ ಬೇಡಿಕೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

- **ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು:** ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ ಕೆಲವೊಂದು ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಷರತ್ತು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತರಲು ಕೊಡಬೇಕಾದ

ANSSIRD

ಶುಲ್ಕ. ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳು ಈ ಶುಲ್ಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೂ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳ ಶುಲ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಅಥವಾ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಡುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಶುಲ್ಕ ನೀಡಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರಗಳು ವಾರ ಅಥವಾ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಚುಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಉತ್ಪಾದಕರು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ನಗದು ಹಣವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಪಟ್ಟರೆ, ಅವರು ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ರಿಯಾಯಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಖರೀದಿಸಿದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಣ ಪಾವತಿ ತಡವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ ಸಹಕಾರ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಯೋಜಕರು ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಡನೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿರಬೇಕು.

- **ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು:** ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರ ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಇವುಗಳು ಸಮರ್ಪಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರದಿದ್ದರೆ, ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಂದಕಗಳಾಗಲೂಬಹುದು. ಈ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಇರುವಿಕೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿತುಂಬುತ್ತದೆ. ಪಾಕೇಜಿಂಗ್ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಕುಶಲ ನೌಕರರು, ಪ್ಯಾಕಿಂಗ್ ಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ತೂಕದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಮುಂತಾದ ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಜ್ಮೀರದ ಹೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಣಬು ನಾರನ್ನು ಪೂರೈಸುವವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವವರು, ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವವರು, ಬಿದಿರು ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು, ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವವರು ಮುಖ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪೂರೈಸುವ ಪದಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಸೇವೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಹಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ, ಹರಾಜಾದ ಹೂಗಳು ಬಾಡದಂತೆ, ಹೂವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ ಕೌಶಲ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿ ತಡ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅವು ತಲುಪುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುವ ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವೇತನ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ANSSIRD

ಈ ಕೆಳಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ನಮೂನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಿ–1: ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಮಾದರಿ ನಮೂನೆ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಪದಾರ್ಥದ ಅಥವಾ ಸೇವೆಯ ಹೆಸರು	ವ್ಯಾಪಾರಿ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ತಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವೇ/ ಹೊರಗಿನಿಂದತಂದವೇ	ಹೊರಗೆ ಮಾರಲು ತಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ	ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಮಾಣ	ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕಾಲ ಮಾನ
ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ	12	ಹೌದು	ಹೌದು	10000 ಕೆಜಿ	ಫೆಬ್ರವರಿ– ಮಾರ್ಚ
ಎಲೆ ಕೋಸು	10	ಇಲ್ಲ	ಹೌದು	7000 ಕೆಜಿ	ಜನವರಿ ಮಾರ್ಚ
ಟೊಮೆಟೊ	07	ಇಲ್ಲ	ಹೌದು	12000 ಕೆಜಿ	ಜನವರಿ– ಮಾರ್ಚ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಮೇಲೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕಾಲಾಮಾನಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದವಸಧಾನ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ತಂಡ ಈ ಧವಸಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ಮಾಹಿತಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಅಡೆ ತಡೆಗಳು, ಕೆಲವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ತಂಡ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲು, ಈ ಅಡೆ ತಡೆಗಳನ್ನು, ವರ್ತಕರು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇತರೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ

ಬೇಡಿಕೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಸರಿಯಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನಿಡುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಅ) ಪರಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸರಬರಾಜಾಗುವ ಪ್ರಮುಖ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಯಾವುವು?
ಆ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಯವಾಗುವ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ರಫ್ತಾಗುವ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾವುವು?
ಇ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಒಟ್ಟು ತೂಕವೆಷ್ಟು?
ಈ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಅಥವಾ ಖರೀದಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಕಾಲಮಾನವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ?
ಉ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ ಅಥವಾ ಮಾರಾಟದ ಷರತ್ತುಗಳೇನು?
ಊ) ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವ ಸೇವೆಗಳಾವುವು?
ಋ) ವಿವಿಧ ಕಾಲಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇನು?

ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗವಂತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ತಂಡ–(ಒಂಖಖಿ), ನವದೆಹಲಿ ಇವರು 3ಒ ಎನ್ನುವ

ANSIRD

ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ ಅವೆಂದರೆ ಮೈಕ್ರೋ ಯೋಜನೆ, ಮೈಕ್ರೋ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮೈಕ್ರೋ ಹಣಕಾಸು. ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಯು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು 3ಒ ವಿಧಾನದಿಂದ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡಿರುವ ಎರಡು ಹಂತದ ಕಾರ್ಯವಿಧನಗಳು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

8.2 ಒಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಹೊರ ವ್ಯಾಪಾರ

ನಮೂನೆ 1 ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತವೆ?

ಕ್ರ.ಸಂ	ಉತ್ಪಾದಿಸದ ಆದರೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಪದಾರ್ಥ/ಸೇವೆಗಳು	**ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಉಪಭೋಗ**			ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದನೆ
		ಪರಿಮಾಣ	ಬೆಲೆ /ಬಿಡಿ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೆ	ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ	
ಉದಾ 1	ಮಾರೀ ಬಿಸ್ಕತ್‌ಗಳು	1,000 ಕೆಜಿ/ವಾರ್ಷಿಕ	ರೂ 500/ ಕೆ.ಜಿಗೆ	ರೂ.5,00,000	ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಬೇಕರಿ ಈರೀತಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
2	ಬೈಸಿಕಲ್ಲುಗಳು	400 /ವರ್ಷಕ್ಕೆ	ರೂ 1,600/ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ	ರೂ.6,40,000	ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.
3					

ನಮೂನೆ 2 ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ: ಯಾವ ಪದಾರ್ಥ ಹೊರ ಹೋಗುತ್ತದೆ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಉೂತ್ಪಾದಿಸುವ ಮತ್ತು ಬಾಕಿ ಉಳಿಯುವ ಪದಾರ್ಥ/ಸೇವೆಗಳು	ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ– ಬೇಡಿಕೆ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ			
		ಪರಿಮಾಣ	ಬೆಲೆ /ಬಿಡಿ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೆ	ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ	ಎಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆ
1					
2					
3					

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–9

ತ್ರಿಕೋನ ಆಕೃತಿ ರಚನೆ

ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಂಡವು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದ್ದು . ಆ ತಂಡವು 3 ಹಂತಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. 100 ತರಹದ ಗೃಹ ಬಳಕೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾಹಿತಿ
2. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಉತ್ಪಾದಕ ವಸ್ತು, ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು
3.. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಪೂರಕ ನಿಯಮಗಳ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಾಹಿತಿಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಂಡದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.(1 ರಿಂದ 3 ಹಂತಗಳ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟ)

ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ 05 ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲ ಗಣಿತದ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ದರ್ಜೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ತಂಡವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವನದ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕು, ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ದರ್ಜೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ದರ್ಜೆಯು 05 ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು. 1ನೇ ದರ್ಜೆಯು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಕೊನೆಯದಾಗಿ 5ನ್ನು ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯೆಂದು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. **ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು** ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿ ನಿಯಮಗಳು ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ (ನೈಸರ್ಗಿಕ, ದೈಹಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ) ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂಥ ಅಂಶಗಳು. ಜೀವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ವಸ್ತುಗಳು ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು. ಉದಾ: ಉತ್ತಮ ಮಳೆಯಾಗುವ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

2. **ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಬೇಡಿಕೆ ನಿಯಮಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:** ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಉತ್ಪಾದಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಧನಾತ್ಮಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಗತಿ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಬೇಡಿಕೆ ನಿಯಮಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಗಮನಿಸಿ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಡಿನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರು ಬಳಸುವುದರಿಂದ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಆಡು ಮತ್ತು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಆಡು ಮತ್ತು ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತಂದು ಉತ್ತಮ ಲಾಭ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಡು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಗನುಗುಣವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ANS SIRD

3. **ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು:** ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಜನಶಕ್ತಿಯ ಬಳಕೆ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅವಕಾಶಗಳ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಫಲಿತಾಂಶ ಕಂಡು ಬರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬದುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತರಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವು ತೀರ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ನಾವು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಯೋಚಿಸದೇ ಅದೇ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆದು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು ಆ ಆಶಾಭಾವವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಬಾರದು.

4. **ಬಡವರಿಗೆ ಹಾಗು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಹೊಂದುವುದೇ:** ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ ಪಡುವ ಶ್ರಮವು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಈ ಅಂಶವು ಬಡವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೊಂದುವಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೇ ಹಾಗೇಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಲ ಮಿತಿ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ (ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಸಮಯ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ) ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ? ಈ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೇನು?.

5. **ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜಕರು ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದಾದ ಆಯ್ಕೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೇನು:** ಈ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಂತದ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಇರುವುದು. ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಉನ್ನತೀಕರಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕತೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ದರ್ಜೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದು ಜೀವನದ ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ಕಾರ್ಯವು ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಆಕ್ರಮ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಂತಹ ಉತ್ತಮ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉಪ್ಪು ಉತ್ಪದನಾ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತಹ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತ ಸವಲತ್ತು ಒದಗಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಸಾಲಗಾರರಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಲಗಾರರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ದರವನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಕಾರ್ಮಿಕರು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಸಗಟಾಗಿ ಖರೀದಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಯಿತು.

ಸಂಸ್ಥೆಯು ಉಪ್ಪನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಉಪ್ಪು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಂದ ಮೋಸ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ

ANS SIRD

ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾದ ಉಪ್ಪನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆದಾರರು ಸರಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಸಹಕರಿಸದೇ ಬೇಕು ಬೇಕಂತಲೇ ನಿಧಾನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವಾಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯವರಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಪಟ್ಟಿ–2

ಜನಸಂಖ್ಯೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸರ್ವೇ ಮಾಡಿದಾಗ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರ. ಸಂ	ಜೀವನೋಪಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು	ಆದಾಯ	ಉತ್ತಮ		ಮಧ್ಯಮ		ಕಡಿಮೆ		ಅತೀ ಕಡಿಮೆ	
ಎ	ವ್ಯವಸಾಯ	ಒಟ್ಟು ಆದಾಯ	ರೂ	%	ರೂ	%	ರೂ	%	ರೂ	%
1	ನವಣೆ	1547180	229200	41.9	87000	15.9	92300	16.9	138680	25.3
2	ಉದ್ದು	244940	115600	47.2	85000	34.7	23940	9.8	20400	8.3
3	ಬಜ್ಜೆ	313130	146200	46.7	53900	17.2	43200	13.8	69830	22.3
4	ಹತ್ತಿ	52000	35000	67.3	7000	13.5	0	0.0	10000	719.2
5	ಜೋಳ	88100	30700	34.8	12000	13.6	20300	23.0	25100	28.5
6	ಗೋಧಿ	112900	56500	50.0	14000	12.4	20400	18.1	22000	19.5
7	ಹೂವು	34500	20000	58.0	0	0.0	13500	39.1	1000	2.9
8	ತರಕಾರಿ	279800	250300	89.5	0	0.0	2500	0.9	27000	9.6
	ಒಟ್ಟು									
ಕ್ರ. ಸಂ	ಜೀವನ ಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು	ಆದಾಯ	ಉತ್ತಮ		ಮಧ್ಯಮ		ಕಡಿಮೆ		ಅತೀ ಕಡಿಮೆ	
ಬಿ	ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ	ಒಟ್ಟು ಆದಾಯ	ರೂ	%	ರೂ	%	ರೂ	%	ರೂ	%
12	ಎಮ್ಮೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ	1205320	8110800	67.3	137600	11.42	91000	7.54	165920	13.77
13	ಹಸು ಸಾಕಾಣಿಕೆ	1002230	721150	72.0	65700	6.55	99300	9.9	116080	11.58
14	ಕುರಿ & ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ	315320	89400	28.4	50000	15.86	103700	32.9	72220	22.9
15	ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	ಕುದುರೆ	10000	10000	100	0	0	0	0	0	0
	ಒಟ್ಟು	2532870	1631350	64.4	253300	10	294000	11.6	354220	13.9

ಮೂಲ: ಗಣತಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿದವರು ಆರ್.ಸಿ.ಡಿ,ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಜ್ಮೀರ್ ಜೂನ್–2008

ANS SIRD

ಈ ಗುರಿಯು ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು (ಪಟ್ಟಿ 2 ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ) ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ, ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಬೆಳೆಸುವುದು ಸುಮಾರು12.5 ರಷ್ಟು ಆದಾಯವು ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆಯಿಂದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊತ್ತವು ಬಡವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯವಾಗಿ ರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ 56% ರಷ್ಟು ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಬಡವರು ಮತ್ತು ಅತೀ ಬಡವರಿಗೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಜೋಳ ಮತ್ತು ನವಣೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಬಡವರು ಗೃಹ ಬಳಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸಿದಾಗ, ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಿಂದ ಉದ್ಯೋಗ ಲಭ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಜೋಳ ಮತ್ತು ನವಣೆಗಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಾಹಿತಿಯು ಗಣತಿದಾರರ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ತ್ರಿಕೋನ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಜೆ, ಅಂಕ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಬಹುದಾದಂತ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ತ್ರಿಕೋನ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಕೈ ಬಿಡಲಾಗಿದ್ದು . ಕೈ ಬಿಡಲಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಷದವಾಗಿ ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಿ:3 ತ್ರಿಕೋನ ಆಕೃತಿ ರಚನೆ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಚಟುವಟಿಕೆ	ಪೂರಕ ಅಂಶ	ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆ	ಉದ್ಯೋಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಳ	ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ & ಬಡವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ	ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ	ಒಟ್ಟು ಅಂಕ
1	ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವಂತ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆ	4	4	4	2	2	1
2	ಶುಂಠಿ ಬೆಳೆ	3	4	3	2	3	15
3	ಆಡು ಸಾಕಾಣಿಕೆ	5	5	4	4	3	21
4	ಹೈನುಗಾರಿಕೆ	3	3	2	2	3	13
5	ಹುಲ್ಲಿನ ಮೆದೆ ಸಂಗ್ರಹ	4	5	5	5	4	23

ಮೂಲ : ಉದಯಪುರ 2008ರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಂತೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಟ್ಟಿ 4 ರಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಯಂದ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮನವರಿಕೆಯಾದಂತಹ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳೇನೆಂದರೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಆಡು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ತಂಡದ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಮೂರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದು ಉತ್ತಮ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತ್ರಿಕೋನ ಆಕೃತಿ ರಚನೆಯು ಸರಳೀಕರಣವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್.ಪಿ.ಒ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಿಂದ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–10

ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಸರದ ಅನ್ವೇಷಣೆ

ಜೀವನಾಧಾರ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ರಚನೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಾದರೆ ಈಗ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಕೇವಲ ಗಿರಾಕಿ ಬೇಡಿಕೆ ವಿದ್ಯಾಮಾನ ಮತ್ತು ದಳ್ಳಾಳಿ ವಿದ್ಯಮಾನ.

ಉಳಿದ ಮತ್ತೆರಡು ಹೊರಗಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಾದ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಪ್ರವರ್ತಕರು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಗಿರಾಕಿ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ದಳ್ಳಾಳಿ ವಿದ್ಯಮಾನ ಇದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಧ್ಯಸ್ತಿಕೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಸರದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕೆಳಕಂಡ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಹಂತ–1 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುವುದು:

ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕರಣಗಳಾದ ವಾಸ್ತವಾಂಶ, ಬೇಡಿಕೆ, ಔದ್ಯಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ತಿಕ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಷಯವಾರು ವರ್ಗೀಕರಣ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯವಾರು ವರ್ಗೀಕರಣ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಗಮನಿಸಿ. ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎಲ್.ಪಿ.ಒಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದಲೂ ಸಹ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಉತ್ತರಗಳು ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಉತ್ತರಗಳು ಹೌದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಒಪ್ಪಿದೆ ಅಥವಾ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಉತ್ತರವಾಗುವಂತೆ ಎಷ್ಟು, ಯಾವ, ಏನು ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಮೂವರು ಅನುಭವಿ ತಜ್ಞವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಬೇಕು.

ಉತ್ತಮ ಪ್ರಶ್ನೆ:

ಸ್ಥಳಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ?

ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ:

ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆಯೇ?

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತಜ್ಞರು ನೀಡುವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವು ಹೌದು ಅಥವಾ "ಇಲ್ಲಾ" ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವವಾಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿದ ಐದು ಅಂಶಗಳ ಮಾನಕವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಕ–5 ಅನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತುಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬರುವಂತಹ ಹಾಗೂ ಆ ಪ್ರಕರಣವು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡುವಂತಹುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಅಂಕ 1ನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸಹಾಯವಾಗದಂತಹ ಉತ್ತರ ನೀಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ–ಉತ್ತರವನ್ನು 5 (ಉತ್ತಮ) ಮತ್ತು 1(ಕನಿಷ್ಠ)ರ

ANSSIRD

ನಡುವೆ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅಪೂರ್ಣಾಂಕಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುವಾಗ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಬೇರೆಯವೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಐದು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಅಂದರೆ ಭೌತಿಕ,ಆರ್ಥಿಕ, ನೈಸರ್ಗಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಬಾಹ್ಯಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುವಾಗ ಆ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಸುತ್ತ ಇರುವಂತಹ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಶಯಾಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುವಾಗ ಈ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯವು ಗಮನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇತರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅದು ಇದುವರೆಗಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಉತ್ತರವು ಹೌದು ಎಂದಾದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥ.

ಹಂತ–2: ಸೂಕ್ತ ಬಾತ್ಮಿದಾರರು(ತಜ್ಞರು)ನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿದ ನಂತರ (ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕರಣಕ್ಕು ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕನಿಷ್ಠ ಐದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ) ಅವುಗಳನ್ನು ತಜ್ಞರಿಂದ ಮೌಲೀಕರಣಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಮೂವರು ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞರು" ಎಂದರೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಅದರ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞನಾಗುವವನು ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸಾಯಿಕ ಪಸಲುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಬ್ಬ ಕೃಷಿಕ (ಕಾರ್ಯನಿರತ ಅಥವಾ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವಿರುವ)ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿ (ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಈ ಪಸಲುಗಳ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವಹಿವಾಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು) ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಒಬ್ಬ ಸರ್ಕಾರೀ ನೌಕರ ಅಥವಾ ಬೀಜೋತ್ಪನ್ನ ಉದ್ದಿಮೆ ಅಥವಾ ನಂತರದ ವಹಿವಾಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಈ ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇವರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೌಲಿಕ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ರೀತಿ ಸೂಕ್ತವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞರಿಂದ ಯಾವ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ಹಂತ–3 ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಮಾಡುವುದು.

ಈ ಹಂತವು ಈಗಾಗಲೇ ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಕೇಳುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಮೊದಲು ಈ ಇಡೀ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ತಜ್ಞರು ಅವರ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಅಂಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅಪೂರ್ಣ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡತಕ್ಕದಲ್ಲ, ತಜ್ಞರು ನೀಡುವ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ತಜ್ಞರು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡುವಾಗ ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಅವರು ಯಾವುದೇ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಹಂತ–4 ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿದ್ಯಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ಉದ್ದ ಸಾಲು ಹಾಗೂ ಅಡ್ಡ ಸಾಲಿನ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಂಕಲಿಸುವುದು.

ತಜ್ಞರು ಉದ್ದ ಸಾಲಿನ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನ್ನು ಸಂಕಲನಮಾಡಬೇಕು. ಅಡ್ಡ ಸಾಲಿನ ಅಂಕಗಳು ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಜ್ಞರು ನೀಡಿದ ಅಂಕಗಳು. ಒಂದು ವಿದ್ಯಾಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಐದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಂಕಲನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವ ವಿದ್ಯಾಮಾನವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಕ

ANSSIRD

ಗಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿದ್ಯಮಾನ ಹಾಗೂ ಸದರಿ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕಗಳಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ದುರ್ಬಲ ಕೊಂಡಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕನಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳಿಸಿದ ವಿದ್ಯಮಾನ ಹಾಗೂ ಅನಿಷ್ಠ ಅಂಕ ಗಳಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮಧ್ಯಂತರದ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗಿನ 5ನೇ ಕೋಷ್ಠಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಜ್ಞರು ನೀಡಿರುವ ಅಂಕಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಎನ್‌ಟಿಇಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡಲಾದ 3ಇ ಅಭ್ಯಾಸದ ಉದಾಹರಣೆ:

(ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ಉತ್ತರವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಅದರ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವಂತಿದ್ದರೆ ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕವನ್ನು ಕೊಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ಅಂಕಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು 1 ರಿಂದ 5ರವರೆಗೆ ಅಂಕಮಾನಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಿ. ಅಪೂರ್ವ ಅಂಕನೀಡಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ)

ವಿವರ	ತಜ್ಞ–1ರ ಉತ್ತರ	ತಜ್ಞ–1ರ ಉತ್ತರ	ತಜ್ಞ–1ರ ಉತ್ತರ	ಒಟ್ಟು ಅಂಕ	ಸರಾಸರಿ
ವಾಸ್ತವಾಂಶ					
1. ಪರೋಪ ಜೀವಿಗಳ–ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ರೋಗಬಾಧನೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಮರಗಳ ನಾಶವು ಯಾವ ದರದಲ್ಲಿದೆ?	3	2	2	7	2.33
2. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಓಖಿಈಕಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಗೋದಾಮು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ದರಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	2	4	3	9	3
3. ಮರಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟವೇನು?	4	4	3	11	3.67
4. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಕಾರರಿಗೆ ನೀಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ದರ ಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	1	2	2	5	1.66
5. ಓಖಿಈಕ ಮರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನು ಕೂಲಕರವಾದ ವಾತಾವರಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ದರಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	5	4	4	13	4.33
ಬೇಡಿಕೆ:					
1. ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತ ನ್ನವೊಂದರ ಬೇಡಿಕೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ವನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ದರ ಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	5	5	5	15	5
2. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ನೀವು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ?	4	4	4	12	4
3. ಈ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ದರ ಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	5	3	4	12	4
4. ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದು ಕೊಳ್ಳುವವರ ಹಾಜರಿಯ ನ್ನುಹೇಗೆದರಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	3	4	4	11	3.7
5. ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯು ತ್ತಮ ವ್ಯಾಪಾರ/ವಹಿವಾಟಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ದರಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	2	2	4	8	2.67
ಸಾಂಸ್ಥಿಕ:					
1. ನ್ಯಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಉತ್ತೇಜಕವಾಗಿವೆ.	2	4	1	7	2.33
2. ಈ ಸರಕುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಸಹ ಕಾರಿಗಳ ಉತ್ತೇಜನ ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ವಾಗಿದೆ?	1	2	2	5	1.67
3. ನೀವು ಹೇಳುವಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಉತ್ತೇಜನ ಹೇಗಿದೆ?	1	1	1	3	1
4. ಸ್ಥಳೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದರ ಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	1	1	1	3	1
5. ಈ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಬೆಂಬಲ ಹೇಗಿದೆ?	1	3	2	6	2

ಔದ್ಯಮಿಕ: 1. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸಮೀಪದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ಘಟಕ ವಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಅಂಕ ನೀಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಿರಿ?	3	3	2	8	2.67
2. ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ಘಟಕಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ದರಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	3	3	3	9	3
6. ಸ್ಥಳೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಉದ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಂಕ ನೀಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಿರಿ?	4	4	3	11	3.67
7. ದಾಸ್ತಾನು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದರಮಾಪನ ಮಾಡುವಿರಿ?	2	4	5	11	3.67
8. ಔಷಧಿ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಬೇಡಿಕೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.	2	2	3	7	2.33

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯು ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಮೂವರು ತಜ್ಞರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಕೋಣಾತ್ಮಕ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿದ ನಂತರ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆ (ಉದಾಹರಣೆ: ಕೃಷಿ, ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ) ಬೇರೆಬೇರೆ ತಜ್ಞವೃಂದವನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗೋದಿ ಹಾಗೂ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕದಾಗಿದೆ.

ಹಂತ–5: ಮಧ್ಯಂತರಗೊಳಿಸುವ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

" ಕನಿಷ್ಠ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕ" ಗಳಿಸುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

ಉದಾಹರಣೆ:

ಅ) ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಬೆಂಬಲವು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.

ಆ) ಈ ಸರಕುಗಳ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ,

ಇ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಜೀವನಾಂಶಗಳ ವಹಿವಾಟುದಾರರ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದಾಗ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಜೀವನಾಂಶ ವಹಿವಾಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಂತರಗೊಳಿಸುವ ಅಂಶಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ANS SIRD

ಹಂತ–6: ವಿಭಿನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವುದು.

(ಕ್ಷೇತ್ರ–ವಲಯವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಹಂತವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ)

- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ತಜ್ಞರು ನೀಡಿದ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಸಂಕಲನ ಮಾಡಿರಿ (ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇವೆ) ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ದ ಸಾಲಿನ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಅಡ್ಡ ಸಾಲಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಡ್ಡಸಾಲಿನ ಅಂಕಗಳ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉದ್ದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ(ಸರಾಸರಿ) (ಉತ್ತರಿಸುವವರು ಮೂವರು ಇರುವುದರಿಂದ ಮೊತ್ತವನ್ನು 3 ರಿಂದ ಭಾಗಿಸಿ.
- ಉದ್ದ ಸಾಲಿನ ಮೊತ್ತಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಯಾವ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಕ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತ ಅಂಕ ಗಳಿಸಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಹಿವಾಟು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು. ಅನೇಕ ವಹಿವಾಟುಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಹಾಕುವುದು ಸುಲಬವೆಂದು ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿಯ ಅನಿಸಿಕೆ.

ANS SIRD

ಅಧ್ಯಾಯ–11

ಜೀವನಾಧಾರದ ಯೋಜನೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯಮ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಯೋಜನಾ ಚಿಂತಕರು PEETER DUCKER ಇವರ ಕೃತಿ MANAGING FOR FUTURE ಮತ್ತು Fhomus peter ರವರ ಕೃತಿ Liberation Management ಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಭವಿಷ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು, ಸದರ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಒಕ್ಕೂಟದ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವನಾಧಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕೂಡಾ ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಜೀವನಾಧಾರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಆಗುಬಹುದೆಂದು ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿಬೇಕು. ಆದರೆ ಜೀವನಾಧಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇವರಡನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು.

ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು?

ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು:

- ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ
- ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಪ್ರಾರಂಭ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ದಿನಾಂಕ ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿದೆ.
- ಅನನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಯಾವುದೇ 02 ಯೋಜನೆಗಳು ಸೌಮ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ
- ಇದು ಅವಶ್ಯಕ ಜನರ ಗುಂಪಾಗಿದ್ದು, ಗುಂಪು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯೋಜನೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ನಂತರ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- ಯೋಜನೆಗಳು ಆಯವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯೋಜನೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಯೋಜನೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೋಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಇದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತ ವಾಸ್ತವತೆ ಗುರಿ ಹಾಗೂ ಕಾಲಾವಧಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಯೋಜನೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂದರೇನು?

ಯೋಜನೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಪೂರೈಸಕಲಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲ್ಯ, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಅನ್ವಯ ಅಳವಡಿಕೆ.

ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಎಂದರೇನು?

ಯೋಜನೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಮುಚ್ಚಾಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವದು ಅದರ ಲಾಭವು ಒಂದು ಯೋಜನೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ANS SIRD

Operation (ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ) ಎಂದರೇನು?

- ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಜನರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ
- ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳ ಆಗಬಹುದು ಆದರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (Programme)ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ (Operation) ಸಮಾನತೆಗಳೇನು?

- ಇವರೆಡು ಜನರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
- ಇವರೆಡು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
- ಇವರಡರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮಿತಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ನಿರ್ವಹಣೆ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ (Operation) ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (Programme) ಅಸಮಾನತೆಗಳೇನು?

(Project) ತಾತ್ಕಾಲಿವಾಗಿದ್ದು (Operation) ಪುನರಾವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತಂಡಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ತಂಡಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿ ಯೋಜನೆ ಸ್ವಭಾವತ ಅನನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ Operation ಗಳ ಹಂತಗಳು ತದ್ರೂಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

Project ನಿರ್ವಹಣೆ ಒಕ್ಕೂಟ:

ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ, ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಸಮಯಬದ್ಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಹ ಯೋಜನೆ ಕೆಲಸ ಕೂಡಾ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಳವಳಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಜನರು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವುದು.

ಯೋಜನೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು:

- ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು
- ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರು ಯೋಜನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಯೋಜನೆ ಹೆಚ್ಚ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.
- ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಠ ಪ್ರತಿಫಲ, ನಿಷ್ಫಲಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ANS SIRD

ಯೋಜನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು:

- ಯೋಜನೆಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಭದ್ರತಾ ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ತಂಡಗಳು ವಿಸರ್ಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
- ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.(ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯೋಜನೆಗೆ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ HR ಕೋರ್ಡಿನೇಟರ್, ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.)
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಬಳಕೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವಸ್ತುಗಳು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಗತ್ಯದ ನಂತರವು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. (ಯೋಜನೆಯ ನಿರ್ವಾಹಕರು ತಮ್ಮ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರು ಕುಗ್ಗುವದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಯನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಯೋಜನೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಅಂಶಗಳು

ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯ 05 ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಯ:

ಯೋಜನೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು ಸಮಯ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯೋಜನೆಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಸಮಯ ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಪ್ರತಿ ಘಟಕ, ಕೆಲಸಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಸಮಯದ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ವೆಚ್ಚ:

ಇದನ್ನು ಸಮಯದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಗುರ್ತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ, ಆಂತರಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ವೆಚ್ಚವು ಸಮಯ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಗುಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಯೋಜನೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಮಲೋಚಕವನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವಾಗ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಕರು ಅಥವಾ ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ ಯಂತೆ ದರ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗುಣಮಟ್ಟ:

ಯೋಜನೆ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಗುಣಮಟ್ಟ ತಿಳಿಯಬಹುದು ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳು ನಿಗಧಿ ಪಡಿಸಿದ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಗಳು ವೇಳೆ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಅಪಾಯ:

ಅಂತ್ವಂರಿತ ಅಪಾಯ ಅಥವಾ ಸಂಬಾವ್ಯ ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅಪಾಯ ನಿವಾರಿಸಹುದು. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಅಪಾಯವು ಅಲ್ಲೋಂದ ಅವಾಕಾಶವಿದೆ ಎಂದು ನಕಾರತ್ಮಕವು ಆಗಿರುಬಹುದು (ಉದಾ. ನಿರೀಕ್ಷಿಸದಕ್ಕಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು.)

ANSSIRD

ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ನಿಯಮ(Intervention)

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಮದ ಇತರರ ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದು ಸುಸ್ಥಿರ ಸುಧಾರಣೆ ತರುವ ಕಡಿಮೆ ದೋಷಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯು (Intervention) ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದೇ?

ನಿಯಮಗಳ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಾನಿರ್ವಹಣೆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು ನಿರ್ಧಿಷ್ಠ ಪ್ರಾರಂಭ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯ ಅಂಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು ವೃತ್ತಿಪರ ಶಾಲೆ ಇದ್ದರೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಿಪರರು ಯೋಜನೆಯ ಹೀತಾಸಕ್ತಿ ವಿಮರ್ಶೇ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚ ಆಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಯೋಜನೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟಗಳೇನು?

ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಕಾಯಾನುಕೂಲತೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ತದ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇ ಹಾಗೆಯೆ ಒಂದು ಜೀವನಾಧಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಿರ್ಧಿಷ್ಠ ಗುರಿ–ಉದ್ದೇಶ ಉತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಮದಿರಬೇಕು. ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಚಿತೆ ಸರಿಯಾದ ಸೂಚಕಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರತರಬೇಕು, ಯಾರ ಮೂಲಕ ಏನು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಯು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ.

1) ಕೆಲಸದ ರಚನಾಕ್ರಮ
2) ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಂದಾಜು
3) ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದು
4) ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ದಿ
5) ವಸ್ತು (ಸಾಮಾಗ್ರಿ) ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಪಡೆಯುವುದು
6) ಕೆಲಸಗಳ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ
7) ಯೋಜನೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ
8) ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿ ಅವಲೋಕಿಸುವುದು
9) ವಿನ್ಯಾಸ ಸರಿಪಡಿಸುವಿಕೆ
10) ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಆದರಿಸಿ, ಪಲಿತಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪದ ಯೋಜನೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವು ಇತರೆ ಕಾರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಯೋಗದಿಂದರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಂತಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ಗೃಹಿಸುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ANS SIRD

1) ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತರೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಘೋಷಿತ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾಹ್ಯ ಪರಸರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಅಚಿತಿಮ ಪಲಿತಾಂಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಕ್ರೀಯಾಗಿಸಲು ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

2) ಜೀವನಾಧಾರವು ಇದೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕುಟುಂಬದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಂಪತ್ತು ಬಳಕೆ ಆದಾಯ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಒಮದು ಚಟುವಟಿಕಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಇತರರ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿತರಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೆಚ್ಚ, ಭತ್ಯೆ ಸಮುದಾಯದ ಗೃಹಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಮಧ್ಯಸ್ಥಕೆಯೆಯು ಲಾಭ ಆಧಾರಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶದ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಜೀವನಾಧಾರದ ವೃತ್ತಿಗಾಗರರು ಅವನು/ಅವಳು ಸ್ವಂತ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರರ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು ಹಾಗೂ ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯಮಗಳ ಒಂದು ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಕ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವನಾಧಾರದ ವೃತ್ತಿಗಾರರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವುದು.

ಯೋಜನೆಯ ರಚನಾಕ್ರಮ(Formulation)

ಜೀವನಾಧಾರದ ಯೋಜನೆ ರಚಿಸಲು, ಯೋಜನೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಆರಂಭಿಕ ಹಂತ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಾಲಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಯೋಜನೆ ಧ್ಯೇಯವು ಅಚಿತಿಮ ಪಲಿತಾಂಶ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:30 ಜನ SHG ಯವರಿಗೆ ಬುಕ್ ಕೀಪಿಂಗ್ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ರಾಮಾವರಂ ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸದರ ಗುಂಪಿನವರು ಮುಂದಿನ 03 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಾಥಾಮಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯಲು, ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುಲು ಶಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು, ಇದನ್ನು ಯೋಜನೆ ಎಂದು ರೂಪಿಸಲಾಗುವುದು.

ಯೋಜನೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ:

____

____

ಜೀವನಾಧಾರದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕ್ರಮ:

1) ಆಭಿವೃದ್ದಿಸಲು ಜೀವನಾಧಾರದ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಕೆ
2) ಜೀವನೋದ್ದಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಯೋಜನೆಯ ಉಪ–ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು.
3) ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬೇಕು.
4) ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ದರಿಸಬೇಕು.
5) ಜಾಲಬಂಧ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು()
6) ಪ್ರತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಯವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಬೇಕು.
7) ವಿಮಾರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು
8) ಯೋಜನೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ PERT ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನವೀಕರಸಬೇಕು.

ANS SIRD

STEP - ಜೀವನಾಧಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಕ್ಷೆ (LP Map)

ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಮೂಲಭೋತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬಯಸಿದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕು, ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಬಡವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಚಟುವಿಕೆಗಳ ಆಯ್ಕೆ 3E ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉಪವಲಯ ವಿಶ್ಲೇಷಿ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೂಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು.

1) ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಜನರ ಜೀವನ ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.
2) ಪ್ರತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ () ವಿಚಾರ/ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾವವು/ನಿರ್ಬಂಧ/ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವವು?
3) ಯಾವ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ/ನಿರ್ಬಂದಗಳ ತಿಳಿಸುವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
4) ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ, ಗುಂಪಾಗಿ ಅವರ ಆದಾಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ಜೀವನಾಧಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ
5) ಯಾರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುದು
6) ಜೀವನಾಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅಥವಾ ಉದ್ಯಮ ಮಾಲಿಕತ್ವ ಯಾರು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.?
7) ಜೀವನಾಧಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಯರು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಯೇ ?
8) ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ(Intervention)ಪ್ರಮಾಣವೇನು?
9) ಎಲ್ಲಾ ಜೀವನಾಧಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ (Intervention)ಯು ಹಣಕಾಸಿನ ಯೋಜನೆ ರಚಿಸುತ್ತದೆ?

ಈ 09 ಉತ್ತರಗಳು ಸಂಗ್ರಹವು LP ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಾಧಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯು ಯೋಜನೆಯ ಉಪಅಂಶಗಳ ವಿವರಣೆ:

LP Map ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಯೋಜನೆಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉಪ–ಘಟಕಗಳ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು

1. ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಯೋಜನೆ
2. ನಿರ್ಮಾಣ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಯೋಜನೆ
3. ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಯೋಜನೆ
4. ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ವಹಣೆ ಯೋಜನೆ
5. ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆ
6. ಯೋಜನೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

ಈ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪಯೋಜನೆಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಮೇಲಿನ ಶಿಶು ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಉಪಯೋಜನೆಯನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು.

ANS SIRD

ಚಟುವಟಿಕೆ/ಕೆಲಸಗಳು ಹಾಗೂ ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳು

ಯೋಜನೆಯ ಅಚಿತಿಮ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಹಲವಾರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಪೂರ್ಣ ಯೋಜನೆಯು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯ ಸಂಘಟಿಸಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

I. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಅಭಿವೃದ್ದಿ
II. ತರಬೇತಿ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ದಿ
III. ಬೋದಿತ ವರ್ಗಗಳ ಗುರ್ತಿಸುವಿಕೆ
IV. ಭೋಜನ ಗೃಹ, ವಸತಿ ಗೃಹ ಗುರ್ತಿಸುವಿಕೆ
V. ಭಾಗವಹಿಸಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ
VI. ಭಾಗವಹಿಸದವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವುದು
VII. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸುವುದು
VIII. ಭಾಗವಹಿಸಿದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

ANS SIRD